

Emeklilerin Yeniden Çalışmaya Başlaması ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar Üzerine Düşünceler

A. İlhan ORAL*

Abstract

In Turkey, the Social Insurance Institution, the Social Insurance Institution for Self-Employed and the Turkish Pension Fund have established different standards with regard to reemployment of the retired. However, in general, there are two options available for the retired in the current legal system. The first option is that the retired person should demand from the Institution to stop the pension to him/her and restart paying the premiums for related insurance branch. In the second option, the retired person pays only “social security support contribution” while he/she continues to drawing pension from the Institution.

This study deals with the problems arised from reemployment of the retired and their social security support contribution payments, and it suggests solutions within the context of the Social Insurance Institution, the Social Insurance Institution for Self-Employed, the Turkish Pension Fund and Act No. 5510 Social Security and General Health Insurance.

Keywords: Reemployment, social security support contribution

Giriş

Yaşlanma, çalışma hayatından ayrılmaya yol açan, daha sonrasında bireyin sürekli gelir kaybına uğramasına neden olan ve bireyi ekonomik olarak sarsan bir sosyal risktir. Yaşlanma riski, sosyal sigorta sistemlerinin bulunduğu toplumlarda sigortalı açısından yaşamsal bir tehlike oluşturmamaktadır. Çünkü sosyal sigorta sistemi sigortalıya kaybettiği emek gelirinin yerine koyabileceği bir sosyal gelir sağlamaktadır. Diğer bir ifade ile yaşlılık riskiyle karşılaşan sigortalı ödediği primlerin karşılığı olarak gelirinin devamlılığını sağlayacak ve geçimini güvence altına alacak sürekli bir sosyal gelir olan yaşlılık (emekli) aylığına hak kazanmaktadır.

---

* Yrd.Doç.Dr. Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Yaşlılık aylığına hak kazanamadığı bazı durumlarda ise kendisine toptan ödeme yapılmaktadır.

Sigortalının, sosyal sigorta kurumlarından yaşlılık aylığına hak kazanabilmesi için, kanunda öngörülen yaş, sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısı gibi koşulları yerine getirmesi yeterlidir. İş göremez durumda olma yaşlılık aylığına hak kazanmak için aranan koşullardan biri değildir. Yani kanunun öngördüğü koşulları sağlayan bir sigortalının emekli olması için çalışma gücünü kaybetmiş olması gerekmemektedir. Yaşlılık aylığı almakta olan sigortalıların bir çoğu yeniden çalışabilecek fiziksel ve zihinsel güce sahiptir. Bunun sonucu olarak birçok ülkede emekliler yeniden çalışma yaşamına katılmaktadır.

Türkiye’de de emeklilerin yeniden çalışmaya başladıkları sıkça görülmektedir. Özellikle emekli aylıklarının düşük olması ve erken emeklilik uygulamaları emeklileri yeniden çalışmaya iten başlıca sosyo-ekonomik nedenlerdir. Ancak emeklilerin yeniden çalışma nedenleri sadece bunlarla sınırlı değildir. Bireyin yeniden üretken olma isteği, emekli olduktan sonra boşta kalma duygusu, ne yapacağını bilememe endişesi gibi psikolojik etkenler de emeklilerin yeniden çalışmaya başlamasının diğer nedenleridir.

Emeklilerin yeniden çalışmaya başlaması durumunda, ya emekli aylıkları kesilmekte veya sosyal güvenlik destek primi ödemeleri koşuluyla emekli aylıklarının ödenmesine devam edilmektedir. Bu çalışmada, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu, 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu, 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu iptal kararı ve 5510 sayılı Kanunda yapılan değişiklikler çerçevesinde emeklilerin yeniden çalışmaya başlaması, ve bu konuda ortaya çıkan sorunlar değerlendirilerek çözüm önerileri üzerinde durulacaktır.

1.Emeklilerin Yeniden Çalışma Nedenleri

Emeklilerin yaşlılık aylığı alırken yeniden çalışmaya başlamalarının altında bir biri ile iç içe geçmiş ekonomik, sosyal ve psikolojik pek çok neden vardır. Bu nedenlerin bir kısmına girişte değinilmiştir. Ancak sosyal güvenlik destek primi uygulamasını daha iyi kavrayabilmek açısından bu nedenlerin ayrıntılı olarak ele alınması yararlı olacaktır.

Emekliler bazen mecbur oldukları için bazen de kendileri talep ettikleri için yeniden çalışmaya başlamaktadırlar.

Yaşlılık aylıklarının düşük olması, emeklilerin yeniden çalışmaya başlamalarının belki de en önemli nedenidir. Türkiye şartlarında ücretlerin genel olarak

düşük olması ve emekli aylıklarının da aktif çalışılan dönemdeki ücretlere oranla daha düşük olması emeklilerin çalıştıkları dönemle karşılaştırıldığında yaşam standardının düşmesine neden olmaktadır. Bu durumda emekli kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarını karşılayabilmek için yeniden çalışmak zorunda kalmaktadır¹.

Erken emeklilik uygulamalarına başvurulması da emeklileri yeniden çalışmaya iten bir diğer nedendir. Türk sosyal güvenlik sisteminde emeklilik yaşı bazı dönemlerde tartışma konusu olmuş, hükümetler de emeklilik yaşında değişiklikler yaparak (yaş hadlerini ve sigortalılık sürelerini düşürmek veya tümüyle kaldırmak şeklinde) bundan siyasi bir rant elde etmeye çalışmışlardır. Türk sosyal sigorta sistemi kurulurken, kadınlar ve erkekler için yaş koşulu 60, sigortalılık süresi de 25 yıl olarak öngörülmüş, ancak zaman içinde popülist yaklaşımlarla bu koşullara müdahaleler olmuştur. Emeklilik yaşına ilişkin ilk müdahale 1.3.1969 tarihinde 1186 sayılı Kanunla yapılmış ve emeklilik yaş hadleri kaldırılmıştır². Daha sonra 16.5.1976'da kadınlar için sigortalılık süresi 20 yıla indirilmiştir³. 10.1.1986'da yaş hadleri kadınlar için 55 ve erkekler için de 60 olmak üzere yeniden kabul edilmiş, ancak 20.2.1992 tarihinde 3774 sayılı Kanunla emeklilik yaş hadleri yeniden kaldırılmıştır⁴. Bu müdahaleler sistemin mali yapısına ve aktif-pasif dengesine çok ciddi zararlar vermiş olup Türk sosyal güvenlik sisteminin içinde bulunduğu krizin de temel nedenlerinden biri haline gelmiştir. Oysa sosyal güvenlik sistemlerinin siyaset üstü bir konu olması gerekmektedir. Yaş haddi ve sigortalılık süresi konusunda mutlaka bir değişiklik yapılması gerekirse, bu değişikliklerin ekonomik ve demografik veriler dikkate alınarak yapılması gerekmektedir⁵. 2005 yılı için yaşlılık

1 Kenan Tunçomağ, Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, 2. Baskı, İstanbul, 1982, s.487; Fatma Başterzi, "Türk Emeklilik Sisteminde Reform", Mercek, Temmuz 2006, Y.11, S.43, s.194; Fırat Coşkun Güçlü, "Emeklilerin Yeniden Çalışmaya Başlaması ve Sosyal Güvenlik Destek Primi", Mali Pusula, Y:3, S:30, Haziran 2007, s.105; Cafer Yılmaz, "SSK Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması", E-Yaklaşım, Kasım 2005, S:28, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>.

2 Bu dönemde 18 yaşında çalışmaya başlayan kadın ve erkek sigortalılar için 43 yaş gibi oldukça genç bir yaşta emeklilik söz konusu olmuştur.

3 Bu dönemde 18 yaşında çalışmaya başlayan kadın sigortalılar için 38 yaş gibi oldukça genç bir yaşta emeklilik söz konusu olmuştur.

4 Bu dönemde 18 yaşında çalışmaya başlayan kadın sigortalılar için 38, erkek sigortalılar için de 43 yaş gibi oldukça genç bir yaşta emekli olma imkanı yaratılmıştır.

5 Fırat Coşkun Güçlü, "Emeklilerin Yeniden Çalışmaya Başlaması ve Sosyal Güvenlik Destek Primi", Mali Pusula, Y:3, S:30, Haziran 2007, s.105; Gürol Banger, "Sosyal Güvenliğin Yeniden Yapılanma Sürecinde SSK'nın Temel Sorunları ve Uygulama Reformları", İşveren Dergisi, Mayıs 2003, http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=715&id=43.

aylığı olarak emekli olanların ağırlıklı ortalama yaşı SSK'da 50, Bağ-Kur'da 53 ve TC Emekli Sandığı'nda 50'dir. Bunun sonucu olarak da ülkemizdeki genç emeklilerin çeşitli amaçlarla yeniden çalışma yaşamına girdiği görülmektedir.

Emeklileri yeniden çalışmaya iten bir diğer neden de, çalışma gücünün kaybedilmemiş olmasıdır. Kural olarak, emeklilik yaş haddine ulaşan bir kişinin artık çalışmayacağı varsayılmakta ve bu varsayımdan hareketle de yaşlılık aylığı almaya hak kazanan emeklilerin yeniden çalışması sınırlandırılmaktadır. Ancak, günümüzde ortalama insan ömrünün uzaması, sağlık teknolojisinin gelişmesi ve çalışma koşullarının eskisi gibi güç harcamayı gerektirmemesi gibi etkenler normal emeklilik yaşına ulaşan bir kişinin halen çalışma gücünü muhafaza etmesini sağlamaktadır. Böylelikle genç emekliler dışındaki emeklilerin de yeniden çalışabilme imkanı ortaya çıkmaktadır⁶.

Emeklinin psikolojik durumunun da yeniden çalışmaya başlamasında etkili olduğu söylenebilir. Emeklinin kendi sağlığı açısından özellikle de psikolojik durumu açısından çalışması faydalı olabilir. Emeklinin yeniden üretken olması gibi etkenler onun hayattan kopmamasını sağlayacak ve ruhsal açıdan rahatlatacaktır. Sıkı bir tempo ve disiplin içinde yıllar boyu çalışan kişilerin birtakım hobi ve uğraşlarla kendilerini emekliliğe hazırlayamamaları durumunda emeklilik günlerinde ruhsal açıdan zorluklarla karşılaştıkları bilinmektedir. Bu nedenle ekonomik herhangi bir kaygısı olmayan emeklilerin de yeniden çalışmaya başladıkları görülmektedir⁷.

İşverenlerin tecrübeli elemana ihtiyaç duyması da, emeklilerin yeniden çalışmaya başlamasında etkili olmaktadır. İşverenler, bilgi ve tecrübeleri nedeniyle istihdamda emekli işçileri tercih etmektedirler. Ayrıca bunlar için daha düşük prim ödemektedirler. Böylelikle işverenler sadece sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle hem işçilik maliyetini düşürmekte hem de tecrübeli bir işçiyi çalıştırmaktadırlar. Genç işçinin tecrübesiz olması ve tüm sigorta kollarına tabi olması işveren açısından yüksek bir maliyet unsuru yaratmaktadır. Dolayısıyla eleman ihtiyacı doğduğunda işverenler tecrübeleri ve daha düşük işçilik maliyeti nedeniyle emeklilere yönelebilmektedirler⁸.

6 Sait Dilik, Sosyal Güvenlik, Ankara, 1991, s.89; Başterzi, "Türk Emeklilik Sisteminde Reform", s.194.

7 Fatma Başterzi, Yaşlılık Sigortası, TİSK: 275, Ankara, 2007, s.338; Tunçomağ, s.488.

8 Ali Güzel-Nurşen Canıklıoğlu, "Bağ-Kur Yasasına Göre Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödeme Yükümlülüğü Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, S:2, Nisan-Mayıs-Haziran 2004, s.506; Ali Güzel-Saim Ocak, "5510 sayılı Yasa İle İşverene Getirilen Ek Sosyal Sigorta Yükümlülükleri", Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, S:13, Ocak-Şubat-Mart 2007, s.154; Tunçomağ, s.488.

2.Emeklilerin 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu Kapsamında Yeniden Çalışmaya Başlaması

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun yaşlılık aylığı alanların yeniden çalışmasını düzenleyen 63. maddesinde, Kanunun kabulünden bugüne kadar üç önemli değişiklik yapılmıştır. Bu değişikliklerden ilki, 29.04.1986 yılında 3279 sayılı 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Ek Maddeler Eklenmesi Hakkında Kanunla⁹ gerçekleştirilmiştir. Bu tarihe kadar yaşlılık aylığı bağlanan emeklilerin aynı anda hem aylıklarını almaları, hem de çalışmaları mümkün değildi. 506 sayılı Kanunun 63. maddesinin ilk şekline göre yaşlılık aylığı almakta olan sigortalının yeniden çalışmaya başlaması durumunda yaşlılık aylığı kesilmekteydi. Diğer bir ifade ile Kanun sigortalının hem yaşlılık aylığı almasına hem de yeniden çalışarak kazanç sağlamasına izin vermemekteydi. Oysa 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa tabi emekliler ve 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu kapsamındaki emekliler bakımından yaşlılık aylığı alanların yeniden çalışmaya başlaması konusunda bir sınırlama getirilmemişti. Nihayet Kanun koyucu farklı sosyal güvenlik kurumlarından yaşlılık aylığı alanlar arasındaki bu eşitsizliği gidermek ve 506 sayılı Kanun kapsamındaki emeklilere de hem aylık alıp hem de yeniden çalışabilme olanağı yaratmak amacıyla 506 sayılı Kanunun 63. maddesini 3279 sayılı Kanunla değiştirmiştir. Bu değişiklikle, SSK yeniden çalışmak isteyen emeklilere yaşlılık aylığını kestirerek tüm sigorta kollarına tabi olmak veya aylığını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödemek şeklinde iki seçenek sunmuştur¹⁰.

506 sayılı Kanunun 63. maddesi ikinci kez, 25.8.1999 tarihinde 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu¹¹ ile değiştirilmiştir. Buna göre, yaşlılık aylığı almakta iken serbest avukat veya noter olarak çalışmalarını sürdürenlerin, sosyal yardım zammı dahil olmak üzere almakta oldukları aylıklarından % 15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesileceği hüküm altına alınmıştır. Bu şekilde yeniden çalışmaya başlayan serbest avukat ve noterlere de sosyal güvenlik destek primi ödeme zorunluluğu getirilmiştir¹².

9 RG 6.5.1986, 19099.

10 Ali Güzel-A. Rıza Okur-Nurşen Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku, İstanbul, 2008, s.500; Resul Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu ve Yorumu, C.1, Ankara, 2004, s.1228; Utkan Araslı, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, C.1, Ankara, 2002, s.873.

11 RG 8.9.1999, 23810

12 Can Tuncay-Ömer Ekmekçi, Sosyal Güvenlik Hukuku'nun Esasları, İstanbul, 2008, s.384; Nüvit Gerek-A. İlhan Oral, Sosyal Güvenlik Hukuku, Eskişehir, 2004, s.129; Aslanköylü, s.1228; Yarg. 21.HD. E.2000/6063, K.2000/6709, T.11.10.2000; Yarg. 10.HD.

506 sayılı Kanunun 63. maddesindeki son değişiklikler ise 16.10.2007 tarihinde 5698 sayılı Kanunla yapılmıştır. Bu değişikliğe ilişkin düzenlemeler aşağıda ele alınacaktır.

2.1. İşçi Emeklilerinin 506 sayılı Kanuna Tabi Olarak Çalışması

506 sayılı Kanuna tabi emekliler yeniden bu Kanuna tabi olarak çalışmaya başladıklarında, ya aylıklarını kestirerek tüm sigorta kollarına prim ödemek suretiyle çalışmalarına devam edecekler ya da sadece sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmalarını sürdürebileceklerdir.

2.1.1. Aylığın Kesilmesi

506 sayılı Kanunun 5698 sayılı Kanunla değişik 63. maddesinin A fıkrasının 1. bendine göre, “Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta iken, sigortalı olarak çalışmaya başlayanların yaşlılık aylıkları çalışmaya başladıkları tarihte kesilir.” Bu hükme göre, yaşlılık aylığı alırken yeniden 506 sayılı Kanuna tabi olarak çalışmaya başlayan sigortalıların yaşlılık aylığı kural olarak kesilmektedir¹³. Burada sigortalı olarak çalışmaya başlamadan kasıt, kişinin 506 sayılı Kanuna tabi bir işte çalışmaya başlamasıdır¹⁴.

506 sayılı Kanunun 5698 sayılı Kanunla değişik 63. maddesinin A fıkrasının 2. ve 3. bentlerine göre, “Yaşlılık aylıkları kesilenlerden yeniden çalıştıkları süre zarfında 78. maddeye göre prime esas kazançları üzerinden 73. madde gereğince prim alınır. Yaşlılık aylıkları kesilenlerden işten ayrılarak yaşlılık aylığı verilmesi için yazılı talepte bulunan sigortalıya yeniden bağlanacak yaşlılık aylığı talep tarihini takip eden ödeme döneminden başlanarak ödenir.

Yeni aylık, eski aylığın kesildiği tarihten sonra aylıklara yapılan artışlar uygulanarak ikinci fıkrada belirtilen aylık başlangıç tarihi itibarıyla bulunan tutarı ile emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmî aylığın toplamından oluşur. Emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmî aylık, talep tarihindeki emeklilik öncesi ve sonrası prim ödeme gün sayısı toplamı üzerinden, 61. maddeye göre hesaplanan aylığın emeklilik sonrası prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır”.

E.2002/9611, K.2002/9694, T.16.12.2002

13 Yusuf Alper, Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sosyal Sigortalar, İstanbul, 2003, s.320; Müjdat Şakar, Sosyal Sigortalar Uygulaması, İstanbul, 2004, s.282; Tuncay- Ekmekçi, s.384; Güzel-Okur-Caniklioğlu, s.502;

Mustafa Kuruca, Tüm Yönleriyle Emeklilik, Ankara, 2004, s.109; Güzel- Caniklioğlu, s.491; Güçlü, s.108; Aslanköylü, s.1229; Araslı, s.873. Yarg. 21.HD. E.2000/7524, K.2000/8147, T.20.11.2000; Yarg. 21.HD. E.1996/3542, K.1996/3661, T.20.6.1996

14 Tuncay- Ekmekçi, s.384; Yarg. 21.HD. E.1998/8700, K.1998/8989, T.22.12.1998; Yarg. 10.HD. E.1994/10379, K.1994/16510, T.20.9.1994

Yaşlılık aylığı kesilerek yeni bir işte çalışanlardan işten ayrılarak yeniden yaşlılık aylığı bağlanması için talepte bulunanlara yaşlılık aylığı talep tarihini takip eden aybaşından itibaren ödenmeye başlanmaktadır¹⁵. Ayrıca, 506 sayılı Kanununun 63/A/3. maddesi uyarınca, yeni aylık, eski aylık kesildikten sonra aylıklara yapılan artışlar uygulanarak 506 sayılı Kanununun 63/A/2. maddesinde belirtilen aylık başlangıç tarihi itibarıyla bulunan tutar ile emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmi aylık dikkate alınarak hesaplanır¹⁶.

Kendilerine yeniden yaşlılık aylığı bağlananların tekrar aylıklarını kestirerek çalışmaya başlamaları veya aylıklarını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle bir kez daha sigortalı bir işte çalışmaları da mümkündür.

2.1.2.Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödenmesi ve Emekli Aylığının Devamı

Emekli olduktan sonra 506 sayılı Kanuna tabi bir işte çalışmanın ikinci yolu yaşlılık aylığını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödemektir.

506 sayılı Kanununun 63. maddesinin B fıkrasının 1. bendine göre, “Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı olarak bir işte çalışmaya başlayanların yazılı talepte bulunmaları halinde yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam olunur. Ancak bunlardan 78. maddeye göre tespit edilen prime esas kazançları üzerinden % 30 oranında Sosyal Güvenlik Destek Primi kesilir. Bu primin 1/4’ü sigortalı hissesi, 3/4’ü işveren hissesidir”. Bu hükme göre, yaşlılık aylığı alırken sosyal güvenlik destek primi ödeme imkanından yararlanmak için iki koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunlardan ilki, sigortalının Kuruma başvurması; ikincisi de toplam %30 oranında sosyal güvenlik destek primi ödenmesidir. Bu primlerin 1/4’ünü sigortalı, 3/4’ünü de işveren ödemek zorundadır. Yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı bir işte çalışmaya başlayanların yazılı talepte bulunmaları halinde yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilerek bunların 506 sayılı Kanununun 78. maddesine göre tespit edilen prime esas kazançları üzerinden %30 oranında sosyal güvenlik destek primi alınmakta; aksi takdirde yaşlılık aylıkları kesilmektedir¹⁷.

15 Sezgin Özcan, “SSK Emeklilerinin Ücretli Olarak Çalışması-I”, Finansal Forum, 21.08.2002, [http://www.turmob.org.tr/turmob/basin/21_08_2002\(2\).htm](http://www.turmob.org.tr/turmob/basin/21_08_2002(2).htm); Alper, s.321; Güzel-Okur-Caniklioglu, s.502; Aslanköylü, s.1230; Araslı, s.873; Güçlü, s.108; Şakar, Sosyal Sigortalar Uygulaması, s.282; Kuruca, s.109; Yılmaz, “SSK Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Kasım 2005, S:28, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>.

16 Ayrıntılı bilgi için bkz. Güzel-Okur-Caniklioglu, s.502; Tuncay-Ekmekçi, s.384.

17 Şakar, Sosyal Sigortalar Uygulaması, s.173; Gerek-Oral, s.128; Resul Kurt, “Sosyal Güvenlik Reform Kanunlarının Çalışanlara Etkileri”, Mercek, Temmuz 2006, Y.11, S.43,

506 sayılı Kanununun 63. maddesinin B fıkrasının 3. bendine göre, “Yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı bir işte çalışanlar, bu Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta olanlara ve bunların geçindirmekle yükümlü oldukları eş ve çocuklarına, ana ve babalarına tanınan sosyal sigorta haklarından aynen yararlanırlar”. Bu kapsamda emekli olduktan sonra sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle yeniden çalışmaya başlayanlar hastalık sigortasının sağlık yardımlarından ve protez araç-gereçlerinden yararlanırlar. Ancak bunlara geçici iş göremezlik ödeneği verilmez. Zira hastalık nedeniyle ortaya çıkan geçici iş göremezlik yaşlılık aylığı açısından bir gelir kaybına neden olmamaktadır. Aynı şekilde emeklinin bakmakla yükümlü olduğu eş ve çocukları sağlık yardımlarından ve protez araç gereçlerinden; ana ve babası sağlık yardımlarından; eş, çocuklar ile ana ve baba yurtdışı tedavi imkanından yararlanırlar (506 s.K. m.36 ve Ek m.8, Ek m.32 ve Ek m.49)¹⁸. Ayrıca Kurumdan yaşlılık aylığı almakta olan kadın sigortalı veya sigortalı erkeğin sigortalı olmayan karısının analık sigortasından geçici iş göremezlik ödeneği dışında kalan yardımlardan yararlanma hakkı da vardır (506 s.K. m.43).

506 sayılı Kanununun 63. maddesinin B fıkrasının 4. bendine göre, “Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş süreler, bu Kanuna göre sigortalılık süresinden sayılmaz ve 24.05.1983 tarih ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz, 64. madde hükmüne göre toptan ödeme yapılmaz. Ancak iş kazası veya meslek hastalığı halinde 12. madde hükümleri uygulanır”. Bu hüküm uyarınca aylıkları kesilerek normal primlerini ödemek suretiyle çalışanların geçirdikleri süreler, hem sigortalılık süresi hem de prim ödeme gün sayısı yönünden dikkate alınmakta ve emeklilik durumunda yaşlılık aylığı hesaplanırken bu primler de göz önünde bulundurulmaktadır. Oysa yaşlılık aylığını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle çalışmanın sigortalılık süresi ve prim ödeme gün sayısı bakımından bir etkisi bulunmamakta; sadece iş kazası veya meslek hastalığı ile karşılaşılması durumunda iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından verilen tüm güvencelerden yararlanılmasını sağlamaktadır¹⁹. Ayrıca sosyal güvenlik destek primi ödenen süreler hizmet birleştirmesinde ve toptan ödeme yapılmasın-

s.151; Yılmaz, “SSK Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Kasım 2005, S:28, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>; Tuncay-Ekmekçi, s.384; Alper, s.321.

18 Tuncay-Ekmekçi, s.332; Güzel-Okur-Caniklioğlu, s.385; Şakar, s.229.

19 Alper, s.322; Güzel-Okur-Caniklioğlu, s.501; Araslı, s.874; Yarg. 21.HD. E.1999/3835, K.1999/6510, T.4.10.1999

da da göz önünde bulundurulmamaktadır²⁰. Zira ödenen sosyal güvenlik destek primleri artık geri istenemeyecek biçimde SSK'nın mal varlığına dahil olmaktadır. Ödenen bu primler hem aylık olarak çalışmanın bir karşılığı hem de iş kazası ve meslek hastalığı sigortasının bir karşılığı olarak değerlendirilmiştir²¹.

506 sayılı Kanununun 63. maddesinin B fıkrasının son bendine göre de “Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı bir işte çalışmalarını dolayısıyla bu maddenin (A) fıkrasına göre yaşlılık aylığı kesilenler, çalıştıkları süre içinde (B) fıkrasında yazılı hükümlerin uygulanmasını; (B) fıkrasına göre yaşlılık aylığı kesilmeden çalışanlar ise çalıştıkları süre içinde haklarında (A) fıkrasında yazılı hükümlerin uygulanmasını isteyebilirler”. Bu hükümle emeklilere çalışmaya devam ederken yapmış oldukları tercihlerini değiştirme imkanı getirilmiştir. Yani yaşlılık aylığı almakta iken yeniden çalışmaya başlayan ve yaşlılık aylığını kestirerek tüm sigorta kollarına prim ödeyen sigortalılar, sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle aylıklarının yeniden bağlanmasını; sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle aylıklarını almaya devam ederek çalışanlar da aylıklarını kestirerek tüm sigorta kollarına prim ödemeyi talep edebileceklerdir²². Ancak, bu taleplerini çalışmalarını sona erdirmeden yapmaları gerekmektedir. Yaşlılık aylığını kestirerek yeniden çalıştığı işyerinde tüm sigorta kollarına prim ödeyen sigortalı ilerde sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle yaşlılık aylığı bağlanmasını talep ettiğinde, kesilen aylıkların kendisine iadesi ve normal sosyal sigorta primleri ile sosyal güvenlik destek primi arasında kalan farkın sigortalıya iade edilmesi gerekir. Bunun tam tersi de söz konusu olabilir. Yani sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle hem çalışıp hem de yaşlılık aylığını alanların ilerde aylıklarını kestirerek tüm sigorta kollarına prim ödemeyi talep etmeleri durumunda almış oldukları aylıkları ve normal sosyal sigorta primleri ile sosyal güvenlik destek primi arasında kalan farkın Kuruma ödenmesi gerekmektedir²³.

Burada 506 sayılı Kanun kapsamında sürekli iş göremezlik geliri alanların durumunu da vurgulamakta yarar vardır. Hemen belirtelim ki, 506 sayılı Kanun kapsamında yaşlılık aylığı olarak yeniden çalışmaya başlayanların durumu, sürekli

20 Tuncay-Ekmekçi, s.387; Kuruca, s.114; Aslanköylü, s.1234.

21 Aslanköylü, s.1234.

22 Güzel-Okur-Canıklıoğlu, s.504; Yarg. 21.HD. E.2000/7126, K.2000/7827, T.13.11.2000.

23 Şakar, Sosyal Sigortalar Uygulaması, s.283; Ayhan Başaran, Sigortalılar İçin Yaşlılık, Malullük, Ölüm Aylığı Kılavuzu, Ankara, 1986, s.109; Aslanköylü, s.1235; Yılmaz, “SSK Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Kasım 2005, S:28, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>; Arslı, s.874.

iş göremezlik geliri alanlardan oldukça farklıdır. 506 sayılı Kanun kapsamında sürekli iş göremezlik geliri alan bir sigortalının, fiziksel veya zihinsel gücünün yeniden çalışmasına imkan vermesi durumunda sürekli iş göremezlik geliri kesilmeksizin yeni bir işte sigortalı olarak çalışması mümkündür. İşverenlerin bu sigortalıları normal sigortalılar gibi işe başlatmaları ve işe başlatmadan önce sigortalı işe giriş bildirgesi ile Kuruma bildirmesi gerekmektedir. Bu şekilde sürekli iş göremezlik geliri alırken sigortalı olanlardan tüm sigorta kolları için prim alınacaktır. Diğer bir ifade ile 506 sayılı Kanun kapsamında sürekli iş göremezlik geliri olarak yeniden sigortalı bir işte çalışanlar sosyal güvenlik destek primi uygulaması dışında kalmaktadır²⁴.

2.2.Kanunla Kurulu Sosyal Güvenlik Kurumlarından Aylık Alanların 506 sayılı Kanuna Tabi Olarak Çalışması

506 sayılı Kanunun 3. maddesinin II. Bendinin C alt bendine göre, “Kanunla kurulu sosyal güvenlik kurumlarından malullük veya emekli aylığı almakta iken bu Kanuna tabi sigortalı bir işte çalışanların 78. maddeye göre tespit edilen prime esas kazançları üzerinden 63. madde hükmüne göre Sosyal Güvenlik Destek Primi kesilir. Sosyal Güvenlik Destek Primi ödenmiş süreler, bu Kanuna göre sigortalılık süresinden sayılmaz ve 24.05.1983 tarih ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına tabi olarak geçen hizmetlerin birleştirilmesi hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz, 64. madde hükmüne göre toptan ödeme yapılmaz. Ancak iş kazası veya meslek hastalığı halinde 12. madde hükümleri uygulanır”. Bu hüküm uyarınca kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kurumlarından (TCES, Bağ-Kur, 506 s.K. Geçici 20. maddesi kapsamındaki sandıklar) malullük veya emeklilik aylığı almakta olanlar 506 sayılı Kanuna tabi bir işte sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle yeniden çalışabileceklerdir²⁵. Bu durum bir çelişkiye de neden olmaktadır. Zira yukarıda sözü edilen Kurumlara tabi olan maluller sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışabilirken, 506 sayılı Kanunun 58. maddesi hatırlandığında 506 sayılı Kanuna tabi olan malullerin sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışması mümkün değildir²⁶.

24 Yılmaz, “SSK Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Kasım 2005, S:28, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>; Güçlü, s.108.

25 Zeki Kaynak, Sosyal Güvenlik Sistemimizde Sosyal Sigorta ve Genel Sağlık Sigortası, Ankara, 2006, s.67; Tuba Ocak, “Sosyal Güvenlik Destek Primi”, http://www.turkhukuk-sitesi.com/makale_241.htm; Resul Kurt-Hüseyin Fırat, Sosyal Güvenlik Rehberi, İstanbul, 2005, s.30; Gerek-Oral, s.128; Aslanköylü, s.1236.

26 Okur-Güzel-Caniklioğlu, s.422.

Kanunla kurulu sosyal güvenlik kurumlarına tabi olanların ödeyecekleri sosyal güvenlik destek primi oranı prime esas kazancın %30'u kadardır. Bunun, 1/4'ü sigortalının, 3/4'ü de işverenin payıdır. Sigortalının sosyal güvenlik destek primi ödediği bu sürelerin sigortalılık süresinden sayılması, hizmet birleştirilmesinde değerlendirilmesi ve toptan ödemede dikkate alınması mümkün değildir (506 s.K. m.3/II/C, 63).

506 sayılı Kanunun 3. maddesinin II. Bendinin C alt bendinin son fıkrasına göre, "Bunlardan kendi kanunlarına göre görev malullüğü aylığı bağlanmış olanlar Kurumdan yazılı talepte bulunurlarsa, bunlar hakkında talep tarihini takip eden aybaşından itibaren, malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları da uygulanır." Bu hüküm uyarınca kanunla kurulu sosyal güvenlik kuruluşlarından malullük veya emekli aylığı alanlardan kendi kanunlarına göre görev malullüğü bağlanmış olanlara Kurumdan yazılı talepte bulunmaları koşuluyla talep tarihini takip eden aybaşından itibaren uzun vadeli sigorta kolu olan yaşlılık, malullük ve ölüm sigortaları da uygulanabilmektedir. Şu halde bu durumda bulunanlar için %20 yaşlılık, malullük ve ölüm sigortaları primi ile birlikte %30 oranında sosyal güvenlik destek primi olmak üzere toplam %50 oranında prim ödenmesi gerekecektir. Görev malullerinden yazılı talepte bulunmayanlardan sadece sosyal güvenlik destek primi kesilecektir²⁷.

Burada 506 sayılı Kanun kapsamında malullük aylığı alarak yeniden çalışmaya başlayanların durumunu tekrar hatırlatmakta yarar vardır. Zira Kurumdan malullük aylığı almakta iken yeniden 506 sayılı Kanuna tabi bir işte çalışmaya başlayan sigortalının malullük aylığı çalışmaya başladığı tarihte kesilmektedir (506 s.K. m.58)²⁸. Bunlardan sosyal güvenlik destek primi kesilme imkanı bulunmadığından tüm sigorta kolları için prim alınmakta ve normal sigortalılar gibi işe giriş işlemleri yapılmaktadır.

3. Emeklilerin 1479 sayılı Bağ-Kur Kanunu Kapsamında Yeniden Çalışmaya Başlaması

1479 sayılı Bağ-Kur Kanununun yaşlılık aylığından yararlanma şartlarını düzenleyen 35. maddesinin ilk şekline göre, sigortalının yaşlılık aylığından ya-

27 Güçlü, s.109; Yılmaz, "SSK Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması", E-Yaklaşım, Kasım 2005, S:28, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>; Ocak, "Sosyal Güvenlik Destek Primi", http://www.turkhukuksitesi.com/makale_241.htm.

28 Yılmaz, "SSK Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması", E-Yaklaşım, Kasım 2005, S:28, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>; Güçlü, s.109.

rarlanabilmesi için işten ayrılması gerekmektedir. 19.4.1979 tarihli ve 2229 sayılı Kanununun 14. maddesiyle 1479 sayılı Kanununun 35. maddesinde yapılan değişiklikte sigortalıya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için kural olarak işten ayrılma koşulu muhafaza edilmekle birlikte, 60 yaşını dolduranlar bakımından bu koşul aranmamıştır. 1479 sayılı Kanununun 35. maddesinde 14.3.1985 tarihinde değişiklik yapan 3165 sayılı Kanununun 9. maddesiyle de yaşlılık aylığından yararlanabilmek için aranan, işten ayrılma koşulu bütünüyle kaldırılmıştır. Bu hüküm uyarınca yaşlılık aylığı bağlanan bir sigortalı hem yaşlılık aylığını alabilecek hem de kendi nam ve hesabına bağımsız olarak yürüttüğü faaliyetini sürdürebilecektir²⁹. Bu durum, 25.8.1999 tarihinde kabul edilen 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun kabulüne kadar bu şekilde devam etmiştir. Bu dönemde Bağ-Kur emeklilerine, SSK emeklilerinde olduğu gibi sosyal güvenlik destek primi ödemeli olduğu getirilmediği için sigortalılar herhangi bir prim ödemeksizin hem yaşlılık aylıklarını almaya devam etmişler, hem de faaliyetlerini serbestçe sürdürmüşlerdir. Ancak 4447 sayılı Kanununun 38. maddesiyle 1479 sayılı Kanuna eklenen Ek 20. maddeye göre, yeniden çalışmaya başlayan Bağ-Kur emeklileri, sadece sosyal güvenlik destek primi ödemek koşuluyla aylıklarını alabileceklerdir. Bu uygulamayla Bağ-Kur emeklilerinden de, SSK emeklilerinde olduğu gibi, sosyal güvenlik destek primi kesilmesi uygulaması başlatılmıştır. Bağ-Kur sosyal güvenlik destek primi uygulaması, 4956 sayılı Kanunla 24.3.2003 tarihinde tüm bağımsız çalışanları kapsamına alacak şekilde tekrar değiştirilmiştir. Daha sonra da diğer sosyal güvenlik kurumlarından yaşlılık ve malullük aylığı alanları da kapsamına alacak şekilde 21.1.2004 tarihinde 5073 sayılı Kanunla bir kez daha değişikliğe uğramış³⁰ ve son olarak da 5698 sayılı Kanunla 16.10.2007'de bir kez daha değiştirilmiştir.

3.1. Bağ-Kur Emeklilerinin 1479 sayılı Kanuna Tabi Olarak Çalışmaya Başlaması

Bağ-Kur emeklilerinin 1479 sayılı Kanuna tabi olarak çalışmaya başlaması durumunda, sigortalılar ya aylıklarını kestirerek normal sigorta primi ödeyerek çalışmaya devam edecekler ya da aylıklarını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışabileceklerdir.

29 Ziya Çağlar, Bağ-Kur Mevzuatı ve İlgili Kanunlar, Ankara,1986, s.161; Bağ-Kur 1479, 2926, 2108, 3201, 2829 Sayılı Kanunlar, Bağ-Kur Yayın No:8903, Ankara, 1989, s. 44, 45; Levent Akın, Bağ-Kur Sigorta Yardımları, İstanbul, 1996, s.101; Güzel-Canıklioğlu, s.495.

30 Cafer Yılmaz, "Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması", Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>; Kaynak, s.67; Güzel-Canıklioğlu, s.495; Güçlü, s.109.

3.1.1. Yaşlılık Aylığının Kesilmesi

1479 sayılı Kanunun yaşlılık aylığının kesilmesini düzenleyen 38. maddesinin değişikliklerden önceki ilk şeklinde, 1479 sayılı Kanuna göre bağlanan yaşlılık aylığının, sigortalının 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20. maddesinde belirtilen Sandıklara tabi olarak çalışması durumunda kesileceği düzenlenmiştir. Anılan maddede 19.4.1979 tarihinde 2229 sayılı Kanunun 16. maddesi ile “Bu Kanuna göre bağlanan yaşlılık aylığı sigortalının bu Kanuna tabi işlerde çalışması halinde kesilir.” şeklinde değiştirilerek yaşlılık aylığının kesileceği durumlar daraltılmıştır. Bu arada yukarıda da belirtildiği gibi 14.3.1985 tarihinde 3165 sayılı Kanunla 1479 sayılı Kanunun 35. maddesi değiştirilmiş ve yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için aranan işten ayrılmış olma koşulu kaldırılmıştır. Bu durumda 1479 sayılı Kanunun 38. maddesi de anlamsız hale gelmiştir. Bu madde daha sonra 20.6.1987 tarihinde yaşlılık aylığının kesilmesini sigortalının isteğine bırakan 3396 sayılı Kanunun 5. maddesiyle değiştirilmiştir. Bu değişiklikte yaşlılık aylığı alanların yeniden çalışmasını engelleyen her hangi bir hüküm kalmamıştır³¹. Anılan madde 20.7.2003 tarihli 4956 sayılı Kanunla, son olarak da 5698 sayılı Kanunla tekrar bir değişikliğe uğramış ve son şeklini almıştır.

1479 sayılı Kanunun 5698 sayılı Kanunun 3. maddesiyle değişik 38. maddesi uyarınca, “Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı alanların istekleri halinde, aylıkları kesilerek son defa prim ödedikleri basamaktan malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları ile sağlık sigortası primi ödemeye devam edebilirler. Bunların tekrar yaşlılık aylığı talep etmeleri halinde, yeniden bağlanacak yaşlılık aylığı, talep tarihini takip eden ödeme döneminden başlanarak ödenir.

Yeni aylık, eski aylığın kesildiği tarihten sonra aylıklara yapılan artışlar uygulanarak birinci fıkrada belirtilen aylık başlangıç tarihi itibarıyla bulunan tutarı ile emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmî aylığın toplamından oluşur. Emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmî aylık, talep tarihindeki emeklilik öncesi ve sonrası prim ödeme gün sayısı toplamı üzerinden, yürürlükteki hükümlere göre hesaplanan aylığın emeklilik sonrası prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır”. Bu hükme göre, Bağ-Kur’dan yaşlılık aylığı alanların tekrar 1479 sayılı Kanuna tabi

31 Mustafa Çenberci-Turgut Uygur, Bağ-Kur Kanunu Şerhi, Arkara, 1979, s.148; Orhan Yalçınkaya, Bağ-Kur Kanunu, Ankara, 1992, s.175; Çağlar, s.161; Tuncay-Ekmekçi, s.532; Akın, s.102; Bağ-Kur Kanunlar, s.46; Yılmaz, “Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>.

bir işe başlaması durumunda aylıkları kesilmez. Ancak isterlerse aylıklarını kestirip son defa prim ödedikleri basamaktan prim ödemeye devam edebilirler. Aylıklarını kestiren sigortalılar yeniden aylık almak isterlerse, yeni aylık, eski aylığın kesildiği tarihten sonra aylıklara yapılan artışlar uygulanarak 1479 sayılı Kanununun 38. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen aylık başlangıç tarihi itibarıyla bulunan tutar ile emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmî aylık dikkate alınarak hesaplanmaktadır.

5698 sayılı Kanunla yapılan son değişiklikten önce, yeniden çalışmaya başlayan emekli sigortalının tekrar yaşlılık aylığı talep etmesi halinde yeni duruma göre yaşlılık aylığının hesaplanabilmesi için en az 3 tam yıl prim ödemesi gerekmektedir. Bu süre, 4956 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle getirilmiştir. Sigortalının bu süreyi doldurmadan aylık talep etmesi halinde sonradan ödediği primler kendisine iade edilecek ve bağlanacak aylığın hesabında son defa aldığı aylık tutarı dikkate alınarak aylığın iptal edildiği tarihteki hükümlere göre işlem yapılmaktaydı³². Ancak bu hüküm 16.10.2007 tarihli 5698 sayılı Kanunla kaldırılmıştır.

3.1.2.Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödenmesi ve Emekli Aylığının Devamı

4447 sayılı Kanunla yapılan değişikliğe kadar Bağ-Kur uygulamasında sosyal güvenlik destek primi uygulamasına yer verilmemiş olup, yaşlılık aylığını kestirip kestirmemek sigortalının isteğine bırakılmıştı. 25.8.1999 tarihli 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunuyla 1479 sayılı Kanuna eklenen ek 20. madde ile Bağ-Kur emeklileri sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle yaşlılık aylıklarını almaya başlamışlardır.

Sosyal güvenlik destek primine ilişkin uygulamalar yukarıda da değinildiği gibi 4956 sayılı Kanunla 2.8.2003 tarihinde değişikliğe uğramış daha sonra da 22.1.2004 tarihli 5073 sayılı Kanunla bir kez daha değiştirilmiştir. 4956 sayılı Kanunla yapılan değişiklik, yapıldığı dönemde uygulamada şirket ortakları bakımından birtakım belirsizlikler yaratmış olsa da, 5073 sayılı Kanunla bu belirsizlik ortadan kaldırılmıştır^{33, 34}.

32 İhsan Çakmak, Bağ-Kur Kanunu, Ankara, 2004, s.462; Tuncay-Ekmekçi, s.533; Gerek-Oral, s.277; Güçlü, s.110; Yılmaz, “Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>.

33 Sezgin Özcan, “Emekli Olan Şirket Ortakları Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödeyecek Mi Ödemeyecek Mi?”, Yaklaşım Dergisi, Aralık 2003, Sayı:132, <http://yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2003124036.htm>; Güçlü, s.110; Güzel-Caniklioğlu, s.496; Çakmak, s.968.

1479 sayılı Kanununun 5073 sayılı Kanunla değişik ek 20/1. ve 2. maddesine göre, “Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlananlardan, 24. maddenin I numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerin veya daha sonra çalışmaya başlayanların, sosyal yardım zammı dahil tahakkuk eden aylıklarından, aylığın bağlandığı veya tekrar çalışmaya başlandığı tarihi takip eden aybaşından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil % 10 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir.

Birinci fıkra hükmüne göre aylıklarından sosyal güvenlik destek primi kesilmesi gerekenlerden, bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce aylık bağlananlar Kanunun yayımını, daha sonra tekrar çalışmaya başlayanlar ise çalışmaya başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmak zorundadırlar. Bu süre içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmayanlardan sosyal güvenlik destek primi, gecikmeli bildirimde bulunulan veya Kurumca tespit edilen tarihe kadar 53. maddeye göre hesaplanacak gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir. Birikmiş sosyal güvenlik destek primi ve gecikme zamlarının ödenmemesi halinde aylıklardan yapılacak kesintiler aylık tutarının % 25’ini geçemez”. Bu hükmüne göre, yaşlılık aylığı almakla birlikte 1479 sayılı Kanununun 24. maddesinin I. bendinde belirtilen kapsamda³⁵ çalışmaya başlayanlar sosyal yardım

34Sosyal güvenlik destek primi 1479 sayılı Kanununun ek 20/1. maddesinin ilk şeklinde, Bağ-Kur’dan yaşlılık aylığı almakta olanların 24. maddenin I numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlere veya sonradan çalışmaya başlayanlara uygulanmaktaydı. 4956 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle ek 20/1. madde “Bu Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlananlardan ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefiyeti devam edenler” şeklinde değiştirilince, limitet şirket ortakları ve anonim şirketlerin kurucu ortakları ile yönetim kurulu üyesi olan ortakları sosyal güvenlik destek priminin kapsamı dışında kalmışlardır. Bununla beraber 4956 sayılı Kanununun 47. maddesi ile 1479 sayılı Kanuna eklenen geçici 24. madde durumu çelişkili bir hale getirmiştir. Bu hükümde, Bağ-Kur’dan emekli olup da 24. maddenin I numaralı bendinde belirtilen çalışmalarına devam edenlerden bu çalışmalarını 3 ay içinde Bağ-Kur’a bildirmeyenlerin veya Kurumca tespit edilemeyenlerin 1.12.2003 tarihine kadar Bağ-Kur’a başvurmaları durumunda sosyal güvenlik destek primi borçlarının gecikme zammı uygulanmaksızın tahsil edileceği ifade edilmiştir. Yukarıda sözü edilen bu hüküm limitet şirket ortaklarını, anonim şirket kurucu ortakları ile yönetim kurulu üyesi ortaklarını da kapsamaktadır. 1479 sayılı Kanunda değişiklik yapan 4956 sayılı Kanunda yer alan iki ayrı hüküm sosyal güvenlik destek priminin ödenip ödenmeyeceği konusunda belirsizlik yaratmıştır. Zira aynı Kanunda hem bir kısım Bağ-Kur emeklisi sosyal güvenlik destek primi kapsamı dışına çıkarılmış hem de bunları da kapsayacak şekilde Bağ-Kur emeklilerinden sosyal güvenlik destek priminin tahsilindeki kolaylıklar ifade edilerek bir çelişki yaratılmıştır. Nihayet 5073 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle bu sorunlar aşılmıştır.

35 1479 sayılı Kanununun 24/I maddesine göre, “Aşağıda sayılan sigortalılar hakkında malullük, yaşlılık ve ölüm hallerinde bu Kanunda yazılı şartlarla sosyal sigorta yardımları sağlanır.

zammı dahil tahakkuk eden emekli aylıklarından %10 oranında sosyal güvenlik destek primi ödeyeceklerdir³⁶. Yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra, sosyal güvenlik destek primi ödemek durumunda olan sigortalılardan Kanunun yayımından önce aylık bağlananlar Kanunun yayımı tarihinde daha sonra sosyal güvenlik destek primi kapsamına girenler de çalışmaya başladıkları tarihi takip eden aybaşından itibaren 3 ay içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmak zorundadırlar. Bu süre içinde söz konusu yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere gecikme zammı uygulanır. Sosyal güvenlik destek primi ve gecikme zammının ödenmemesi durumunda bu borçlar yaşlılık aylıklarından aylık miktarının %25'ini geçmemek üzere kesilir³⁷.

1479 sayılı Kanunun ek 20. maddesinin son fıkrasına göre, “Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş süreler, bu Kanuna göre sigortalılık süresi olarak değerlendirilmez, ödenen primler 39. madde hükmüne göre toptan ödeme olarak iade edilmez ve bu sürelerle ilgili olarak 24/5/1983 tarihli ve 2829 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz”. 1479 sayılı Kanunun uygulamasında da 506 sayılı

I-Sigortalı sayılanlar:

Kanunla ve Kanunların verdiği yetkiye dayanılarak kurulu sosyal güvenlik kuruluşları kapsamı dışında kalan ve herhangi bir işverene hizmet akdi ile bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan;

a.Esnaf ve sanatkârlar ile diğer bağımsız çalışanlardan ticari kazanç veya serbest meslek kazancı dolayısıyla gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar ile gelir vergisinden muaf olanlardan Esnaf ve Sanatkâr Sicili ile birlikte kanunla kurulu meslek kuruluşuna usulüne uygun olarak kayıtlı olanlar,(

b.Kollektif şirketlerin ortakları,

c.Adi Komandit şirketlerin komandite ve komanditer ortakları,

d.Limited şirketlerin ortakları,

e.Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları,

f.Donatma iştirakleri ortakları,

g.Anonim şirketlerin kurucu ortakları ile yönetim kurulu üyesi olan ortakları,

Bu Kanuna göre sigortalı sayılırlar.”

36 Talat Canbolat, Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin 5458 Sayılı Kanunun Uygulaması Üzerine Bir Değerlendirme”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, Ekim-Kasım-Aralık 2006, S:12, s.1383; Murat Demircioğlu, Sorularla Bağ-Kur Rehberi, İTO Yayını:2000-16, İstanbul, 2000, s.66; Gerek-Oral, s.260; Yılmaz, “Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153; Güzel-Caniklioğlu, s.498; Alper, s.424; Güçlü, s.110

<http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>; Yarg. 21.HD. E.2003/593, K.2003/1107, T.20.2.2003; Yarg. 21.HD. E.2003/3392, K.2003/4442, T.8.5.2003; Yarg. 21.HD. E.2003/4518, K.2003/5604, T.29.5.2003.

37 Demircioğlu, s.66; Canbolat, s.1384; Çakmak, s.969; Güzel-Caniklioğlu, s.496.

Kanunda olduğu gibi sosyal güvenlik destek primi ödenen süreler sigortalılık süresinden sayılmamakta, toptan ödeme olarak iade edilmemekte ve hizmet birleştirilmesinde dikkate alınmamaktadır. Diğer bir ifade ile ödenen primler sigortaya bir yarar sağlamamaktadır³⁸. Oysa 506 sayılı Kanunun uygulamasında sigortalılar kendilerinden kesilen sosyal güvenlik destek primi karşılığında iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından yararlanmaktadırlar. 1479 sayılı Kanunun kapsamında iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası bulunmadığından sosyal güvenlik destek primlerinin sigortaya herhangi bir katkısı olmamaktadır³⁹.

3.2.Kanunla Kurulu Sosyal Güvenlik Kurumlarından Aylık Alanların 1479 sayılı Kanuna Tabi Olarak Çalışması

1479 sayılı Kanunun ek 20. maddesinin 3. fıkrasına göre, “Diğer sosyal güvenlik kanunlarına göre yaşlılık ve malullük aylığı bağlananlardan, 24. maddenin I numaralı bendinde belirtilen kapsamda çalışmaya başlayanlar, çalışmaya başladıkları ayı takip eden ay başından itibaren, çalışmalarının sona erdiği ay dahil, bu Kanunun 50. maddesine göre belirlenen 12. gelir basamağının %10’u oranında sosyal güvenlik destek primi öderler. Sosyal güvenlik destek primi ödemesi gerekenlerden bu Kanunun yayım tarihinden önce aylık bağlananlar Kanunun yayımını, daha sonra tekrar gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar ise mükellefiyetin başladığı tarihi takip eden aybaşından itibaren üç ay içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmak zorundadırlar. Bu süre içinde Kuruma yazılı bildirimde bulunmayanlar ile Kurumca tespit edilemeyenlerden sosyal güvenlik destek primi, 53. maddeye göre hesaplanarak tahsil edilir.” Bu hüküm uyarınca 5434 sayılı Kanuna, 506 sayılı Kanuna ve 506 sayılı Kanunun Geçici 20. maddesi kapsamındaki Sandıklardan yaşlılık ve malullük aylığı bağlananlardan 1479 sayılı Kanunun 24. maddesinin I. bendinde belirtilen kapsamda çalışmaya başlayanlardan bu Kanunda belirlenen 12. gelir basamağının %10’u oranında sosyal güvenlik destek primi kesilecektir. Ancak burada görüldüğü üzere, bunlardan kesilen prim miktarı 1479 sayılı Kanuna göre yaşlılık aylığı bağlanan ve 1479 sayılı Kanuna tabi bir işte çalışmaya devam eden sigortalıların ödemeleri gereken sosyal güvenlik destek priminden farklıdır. Diğer sosyal güvenlik kurumlarından aylık alanlardan aylıkları üzerinden değil, Kanunla belirlenmiş olan 12. gelir basamağı üzerinden sabit bir miktar olarak sosyal güvenlik destek primi kesilmektedir. Oysa yukarıda da belirtildiği gibi 1479 sayılı Kanuna göre aylık alıp, 1479 sayılı Kanuna tabi bir işte yeniden çalışmaya başlayanlar aylıklarının %10’u üzerinden sosyal

38 Güçlü, s.111; Gerek-Oral, s.261; Ocak, “Sosyal Güvenlik Destek Primi”, http://www-turkhukuk sitesi.com/makale_241.htm; Çakmak, s.969; Canbolat, s.1384; Demircioğlu, s.66.

39 Güzel-Caniklioğlu, s.503.

güvenlik destek primi ödemektedirler. 1479 sayılı Kanun kapsamında yeniden çalışmaya başlayan bu iki gruptan farklı miktarlarda sosyal güvenlik destek primi alınmasının haklı bir gerekçesi bulunmamaktadır⁴⁰. Ayrıca, sosyal güvenlik destek primi alınmasının temel nedeni emeklinin çalışırken emekli aylığını almaya devam etmesidir. Bu durum, söz konusu primin yeniden çalışma karşılığında elde edilen ücretten kesilmesi gerekir.

Sigortalının sosyal güvenlik destek primi ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi durumunda bu primler gecikme zammı ile tahsil edilmektedir. 506 sayılı Kanun kapsamında ödenen sosyal güvenlik destek priminde olduğu gibi 1479 sayılı Kanun kapsamında ödenen sosyal güvenlik destek primi de sigortalılık süresinden sayılmamakta, toptan ödemede ve hizmet birleştirmesinde göz önünde bulundurulmamaktadır⁴¹.

Burada yeri gelmişken hemen belirtelim ki, 1479 sayılı Kanun kapsamında malullük aylığı olarak yeniden çalışmaya başlayanlar sosyal güvenlik destek priminin kapsamı dışında tutulmaktadır⁴². Diğer bir ifade ile Bağ-Kur'dan malullük aylığı alan bir sigortalının sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle aylığını almaya devam ederek yeniden çalışması mümkün değildir.

4. Emeklilerin 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunu Kapsamında Yeniden Çalışmaya Başlaması

Memur emeklilerinin 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa tabi bir göreve yeniden girmelerini düzenleyen Kanunlardan ilki, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunudur. Anılan Kanunun 93. maddesine göre, “T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümlerine göre emekli olanlardan (5434 sayılı Kanunun 104. maddesine göre emeklilikle ilgili görevlere yeniden atanamayacaklar hariç) sınıfında yazılı nitelikleri taşımakta bulunanlar Kanunun 92. maddesi hükümlerine göre kurumlarda boş kadro bulunmak şartıyla yeniden memurluğa alınabilirler”. Buna göre bir memur emeklisinin memurluğa yeniden alınabilmesi için iki koşulu sağlaması gerekmektedir. Bunlardan ilki alınacağı sınıfın niteliklerini sağlaması, ikincisi de boş bir kadro bulunmasıdır⁴³. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında

40 Alper, s.425; Güzel-Caniklioğlu, s.499; Gerek-Oral, s.260; Yılmaz, “Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>; Canbolat, s.1384; Kaynak, s.68; <http://www.bagkur.gov.tr/sigorta/sgdp/shtml>; Kurt, s.151; Güçlü, s.110.

41 Çakmak, s.969; Kaynak, s.68.

42 Güzel-Caniklioğlu, s.498.

43 Cafer Yılmaz, “Memur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Ekim 2005, S:27, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005107076>.

emekli olduktan sonra yeniden bu kapsamda çalışmaya başlayanların aylıkları kesilmekte, tekrar bu görevinden ayrılması durumunda ise memura sahip olduğu derece ve kademesine göre o anda geçerli olan maaşı ve kıdemi üzerinden emekli aylığı bağlanmaktadır.

Emekli memurların yeniden çalışmasını düzenleyen Kanunlardan bir diğeri de 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanunudur. 5434 sayılı Kanununun 98. maddesinde memur emeklilerinin yeniden çalışmasına ilişkin hükümler yer almaktadır. Anılan madde uyarınca, “Emekli, adi malullük ve vazife malullüğü aylığı alanların; kurumlarda emeklilik hakkı tanınan vazifelere tayin edilebilmeleri için tayin edilecekleri vazifelere ait yaş hadlerini doldurmamış olmaları ve malullerin, malullüklerinin bu vazifeleri yapmağa mani olmadığına sağlık kurulunca tasdik edilecek raporla belirtilmesi şarttır”⁴⁴. Buna göre, emekli, adi malullük ve vazife malullüğü aylığı alanların tekrar emekliliğe tabi bir göreve atanabilmeleri için iki şart aranmaktadır. Bunlar, göreve ait yaş haddinin doldurulmamış olması ve malul olanların maluliyetlerinin görevlerini yapmaya engel olmamasıdır. Bu koşulları taşımaları durumunda memur emeklileri de yeniden 5434 sayılı Kanuna tabi bir göreve girebileceklerdir⁴⁵.

htm; Yılmaz, “Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153,

<http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>.

5434 sayılı Kanununun 104. maddesine göre, “39. maddenin yetersizlik ve disiplin sebepleri hariç olmak üzere (e) ve (f) fıkralarıyla 92. maddede gösterilenler, kurumlarda emeklilik hakkı tanınan vazifelerde çalıştırılmazlar.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununu 92. maddesine göre, “İki defadan fazla olmamak üzere memurluktan kendi istekleriyle çekilenlerden veya bu Kanun hükümlerine göre çekilmiş sayılanlardan tekrar memurluğa dönmek isteyenler, ayrıldıkları sınıfta boş kadro bulunmak ve bu sınıfın niteliklerini taşımak şartıyla ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecesine eşit bir derecenin aynı kademesine veya 71. madde hükümlerine uyulmak suretiyle diğer bir sınıfta eşit derecedeki kadrolara atanabilirler. 657 sayılı Kanuna tabi olmayan personelden kendi istekleri ile görevinden çekilmiş olanlar, boş kadro bulunmak ve gireceği sınıfın niteliklerini taşımak kaydı ile bu Kanuna tabi kurumlardaki memuriyetlere atanabilirler.Yasama görevinde veya bakan olarak geçirilen her yıl bir kademe ilerlemesi ve her iki yıl bir derece yükselmesine esas olacak şekilde değerlendirilir.”

44 Emekli, adi malullük, vazife malullüğü aylığı alanlardan emeklilik hakkı tanınan görevlere girenlerin yalnızca bu maddedeki durumlarda olup olmadığına bakılmayacak, ayrıca 92 ve 104. maddelerdeki durumlarda bulunup bulunmadıkları da araştırılacaktır.

45 İsmail Akçomak, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, Ankara, 1989, s.397; Emrullah Damar, Emekli Sandığı Mevzuatı, Eskişehir, 1987, s.338 vd.; İsmail Akçomak-A. Nadir Belli, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ve İlgili Kanunlar, Ankara, 1982, s.308; Danıştay 10. Dairesi E.1996/5366, K1998/2690, T.18.06.1998.

Yukarıdakilerin dışında memur emeklilerinin yeniden çalışmasını düzenleyen Kanunlardan bir diğeri de 5335 sayılı Kanundur. Anılan Kanunda da, sosyal güvenlik kurumlarından emekli olanların kamuda çalışmasını düzenleyen bir hüküm yer almaktadır. 5335 sayılı Kanunun 30. maddesinin 1. fıkrasına göre, “Cumhurbaşkanı tarafından atananlar, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek kararnameyle atanan veya görevlendirilenler, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan seçimler sonucunda görev verilenler ile yükseköğretim kurumlarının öğretim üyeliklerine yapılacak atamalar hariç olmak üzere, herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanlar, genel bütçeye dahil dairelerin, katma bütçeli idarelerin, döner sermayelerin, kefalet sandıklarının, sosyal güvenlik kurumlarının ve bütçeden yardım alan kuruluşların kadrolarına açıktan atanamazlar. Diğer kanunların bu fıkraya aykırı hükümleri uygulanmaz”. Anılan madde uyarınca sosyal güvenlik kurumlarından yaşlılık aylığı alanların 5434 sayılı Kanuna tabi bir göreve atanmaları çok istisnai durumlarda mümkündür. Burada görüldüğü üzere herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan aylık alanlardan sadece cumhurbaşkanı tarafından atananlar, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek kararname ile atananlar, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılan seçimler sonucu görev verilenler ve yüksek öğretim kurumlarının öğretim üyeliklerine atananlarla sınırlı olmak üzere yeniden 5434 sayılı Kanuna tabi olabilirler⁴⁶.

4.1. Memur Emeklilerinin 5434 sayılı Kanuna Tabi Olarak Çalışması

Memur emeklilerinin 5434 sayılı Kanuna tabi olarak çalışmaları büyük ölçüde sınırlandırılmıştır. Bunların yeniden çalışması durumunda kural olarak emekli aylıkları kesilmekle birlikte, çok istisnai bazı durumlarda emekli aylığı kesilmeksizin yeniden çalışabilmeleri mümkündür.

4.1.1. Aylığın Kesilmesi

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununda diğer sosyal güvenlik kurumlarında olduğu gibi bazı koşullarda emekli aylığı alıp yeniden çalışmaya başlayanların aylıklarının kesilmesi öngörülmüştür. Aylıkların kesilmesi anılan Kanunun 99. ve ek 11. maddesinde düzenlenmiştir. 5434 sayılı Kanunun 99. maddesine göre, “Emekli, adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı, son hizmet zammı

46 Yılmaz, “Memur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Ekim 2005, S:27, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005107076.htm>; Güçlü, s.112; Yılmaz, “Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>.

alanlardan; hiçbir şarta bağlı olmaksızın emeklilik hakkı tanınan vazifelere tayin edilenlerin, aylıklarının tamamı, bu vazifelere tayinleri tarihini takip eden ay başından itibaren kesilir. Ancak hayrat hademesinin aylıkları kesilmez ve kendilerine bu hizmetlerinden dolayı son hizmet zammı da yapılmaz.

Vazife malullüğü aylığı alanların, varsa, harp malullüğü zammı ile Harp Okulu öğrencilerinden yetim aylığı alanların bu aylıkları kesilmez.

Bu vazifelerden ayrılanların kesilen aylıklarının ayrıldıkları tarihi takip eden ay başından itibaren müstahak olmaları şartıyla ödenmesine başlanır.

Peşin ödenen aylıklardan yukarıdaki fıkra gereğince istirdadı gereken ve tayin tarihlerini takip eden ay başlarından sonraya rastlayan kısımları, Sandığın bildirimini üzerine kurumlarınca ilgililerin istihkaklarından en geç 3 ay içinde ve 3 eşit taksitte kesilmesi suretiyle tahsil olunarak Sandığa gönderilir.

Bu maddenin hayrat hademesi hakkındaki hükümleri dersiamlara da şamildir.” Bu maddede hiçbir şarta bağlı olmaksızın ifadesi ile 5434 sayılı Kanuna zorunlu olarak ilişkilendirilmiş olma; emeklilik hakkı tanınan ifadesiyle de 5434 sayılı Kanunu ile tanınan haklardan yararlanabilme imkanı kastedilmektedir. Anılan hüküm uyarınca, 5434 sayılı Kanuna göre aylık alanların sadece TC Emekli Sandığına tabi kurum ve ortaklıklarda çalışmaları durumunda aylıklarının bazı istisnalar dışında kesileceği öngörülmüş ve bunlara 506 sayılı Kanun kapsamında ve 1479 sayılı Kanun kapsamında uygulanan sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışma imkanı verilmemiştir⁴⁷.

Emekli, adi malullük, vazife malullüğü ve dul yetim aylığı almaktayken, 5434 sayılı Kanuna tabi iştirakçiliği zorunlu kılan bir göreve tayin edilenlerden, cumhurbaşkanları, yasama organı üyeleri, belediye başkanları, yönetim kurulu üyeleri ve özel kanunlarda yer alan hükümlere göre aylıkları kesilmeksizin çalıştırılabilecekleri belirtilenler dışındakilerin almakta oldukları aylıkları kesilerek yeniden 5434 sayılı Kanunla ilişkilendirilirler. Ancak, yetim aylığı almakta olan Harp okulu öğrencilerinin aylıkları ile harp malullüğü aylığı alanların harp malullüğü zammı kesilmez. Ayrıca hayrat hademesinin ve dersiamların da aylığı kesilmez⁴⁸.

Emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı almaktayken (erlerle emeklilik hakkı şarta bağlı olanlar hariç) emeklilik hakkı tanınan bir vazifeye tayin

47 Güzel-Okur-Caniklioğlu, s.605; Akçomak, s. 399; Akçomak-Belli, s.310; <http://www.tisk.org.tr/yazdir.asp?id=2253> 7.8.2007.

48 TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, Tahsisler Dairesi Başkanlığı Görevde Yükselme Eğitimi Ders Notu, Ankara, Şubat 2004, s.72; Akçomak, s. 401-404; Akçomak-Belli, s.311-313; Damar, s.339.

edilenlerin tekrar emekliye ayrılmalarını istemeleri veya emekliye sevk edilmeleri halinde eski ve yeni hizmetlerinin toplamı üzerinden ve bu Kanun hükümlerine göre aylık bağlanacak ve bunlara yeniden bağlanacak aylıklar eski aylıklarından az olamayacaktır (5434 s.K m.100).

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununa göre, emekli aylığı alıp yeniden anılan Kanuna tabi çalışmaya başlayanların aylıklarının kesilmesini öngören bir diğer düzenleme de ek 11. maddedir. Anılan maddeye göre, “T.C.Emekli Sandığı Kanununa tabi daire, kurum ve ortaklıklar ile bunların Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işyerlerinde emekliliğe tabi olmayan ücretli, geçici kadrolu veya yevmiyeli hizmetlere tayin edilen emeklilerin, buralarda çalıştıkları sürece emekli aylıkları kesilir. Bunları çalıştıranlar, vazifeye başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde yazı ile T.C.Emekli Sandığına bildirirler.

Şu kadar ki, yaş haddini aşmamış olmaları kaydıyla her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ders ücreti karşılığı ders görevi verilenler ile mahiyeti itibariyle hizmetin görülmesi mücbir bir sebebe dayandığı ve özel bir ihtisası gerektirdiği ilgili Bakanlığın teklifi ve Maliye Bakanlığının mütalaası alınmak suretiyle Bakanlar Kurulu Kararı ile belirtilen yerlere tayin edilecekler hakkında 1. fıkra hükmü uygulanmaz.” Bu madde 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 12. maddesinde sayılan Sandığa tabi kurumların 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işyerlerinde ücretli, geçici kadrolu veya yevmiyeli hizmetlere tayin edilenlerle ilgili hükümleri içermektedir. Anılan maddedeki emekliliğe tabi olmayan hizmetler ifadesiyle, hiçbir şekilde emeklilik hakkı tanınmayan hizmetleri değil; TC Emekli Sandığı Kanununa göre emeklilik hakkı bulunmayan hizmetler kastedilmektedir. Bu hizmetler 506 sayılı Kanuna veya 506 sayılı Kanunun geçici 20. maddesine tabi olabilir⁴⁹.

5434 sayılı Kanunun ek 11. maddesi, 99. maddesinden oldukça farklıdır. Ek 11. maddede Sandığa tabi Kurumlar ile bunların 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa tabi işyerlerinde ücretli, geçici kadrolu veya yevmiyeli hizmetlere tayin edilenlerin emekli aylıkları söz konusudur⁵⁰. Bu hizmetler 5434 sayılı Kanunun 12. maddesinin II. bendinde belirtilen hizmetlerden sayılmadığından buralara tayin edilenlerin 5434 sayılı Kanuna göre iştirakçiliği zaten mümkün değildir.

49 Danıştay 10. Dairesi, E.1997/777, K.1998/4886, T. 15.10.1998; Danıştay 11. Dairesi, E. 2000/5885, K.2001/844, T. 10.4.2001; Danıştay 5. Dairesi, E.1999/1523, K.2000/1948, T. 26.6.2000; Danıştay 11. Dairesi, E.2000/5811, K.2001/1018, T. 26.4.2001.

50 Güzel-Okur-Caniklioğlu, s.606.

Memur emeklilerinde aylığının kesilmesinde önemli olan husus yeniden çalışmaya başlayacağı işyerinin statüsüdür. Eğer yeniden çalışmaya başlanacak yer kamuya ait bir işyeri ise emekli çalışanın aylığının kesilmesi için bu kurum başvuru-racaştır⁵¹. Bu ayırımın haklı bir gerekçesi bulunmamaktadır. Bu bakımdan 5434 sayılı Kanuna tabi olan iştirakçilerden emekli olanların da yeniden 5434 sayılı Kanuna tabi bir göreve yeniden atanmaları durumunda aylıkları kesilmeksizin çalışmaları mümkün kılınmalıdır.

5434 sayılı Kanunun ek 11. maddesine göre, aylıkları kesilenlerin görevlerinden ayrıldıklarında kesilen aylıkları yeniden açılmak suretiyle ödenmeye başlanır.

5434 sayılı Kanuna tabi bir emeklinin yeniden çalışmaya başlayacağı yer özel sektöre ait bir işyeri ise veya ilgili kişi kendi nam ve hesabına çalışacak ise emeklinin Sandığa bildirilme yükümlülüğü bulunmadığı gibi aylığı da kesilmeyecektir. Ancak bu durumda bulunan emeklinin 506 sayılı Kanunun 3. maddesinin II. Bendinin C alt bendine ya da 1479 sayılı Kanunun ek 20. maddesinin 3. fıkrasına göre sosyal güvenlik destek primine tabi olması gerekmektedir⁵².

Burada belirtilmelidir ki, 5434 sayılı Kanun kapsamında emekli aylığı bağlandıktan sonra ek 11. maddeye göre emekli aylığı kesildiği için yeniden çalışmaya başladığı işyerinde bütün sigorta primlerine tabi olarak prim ödeyenlerin sonradan 5434 sayılı Kanuna tabi bir göreve girmeleri durumunda Sandığa ve Sigortaya tabi hizmetleri birleştirilecektir⁵³. Ancak, 5434 sayılı Kanuna göre emekli aylığı alanlardan ek 11. madde kapsamına giren yerlerde çalışmaları nedeniyle aylıkları kesilenlerden 506 sayılı Kanuna göre tüm sigorta kolları için prim ödeyenlerin sonradan 5434 sayılı Kanuna tabi bir işe girmemeleri durumunda bu hizmetlerin 2829 sayılı Kanunun 5. maddesine göre birleştirilemeyeceğinden bu durumda olanların talepleri 506 sayılı Kanuna göre değerlendirilecek kendilerine durumlarına uygun (aylık bağlama veya toptan ödeme gibi) işlem yapılacaktır⁵⁴.

51 TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, s.74; Yılmaz, "Memur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması", E-Yaklaşım, Ekim 2005, S:27, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005107076.htm>; Bu durumda olan kişileri TC Emekli Sandığına bildirme yükümlülüğü getirilmiş olmakla birlikte aksine hareket edenler hakkında bir müeyyide getirilmemiştir. Bu nedenle TC Emekli Sandığı kayıtlarında Sandıktan emekli olup ek 11/1. madde kapsamında çalıştığı için aylığı kesilenlerle ilgili istatistiki bir veri bulunmamaktadır.

52 Güçlü, s.112; Yılmaz, "Memur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması", E-Yaklaşım, Ekim 2005, S:27, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005107076.htm>; TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, s.74.

53 TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, s.75.

54 Akçomak, s. 402.

5434 sayılı Kanunun ek 11. maddesinin 2. fıkrası uyarınca yaş haddini aşmamış olmak kaydıyla her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ders ücreti karşılığı ders görevi verilenler ile mahiyeti itibarıyla hizmetin görülmesi mücbir bir sebebe dayandığı ve özel bir ihtisası gerektirdiği ilgili Bakanlığın teklifi ve Maliye Bakanlığının mütalaası alınmak suretiyle Bakanlar Kurulu Kararı ile belirtilen yerlere tayin edileceklerin aylıkları kesilmeyecektir. Bu kapsamda örneğin, 5434 sayılı Kanuna göre aylık almakta iken devlet üniversitelerine tayin edilenler ile vakıf üniversitelerinde işçi statüsünde istihdam edilen ve kendilerine ders ücreti karşılığı ders görevi verilenlerin emekli aylıkları da kesilmeyecektir. Ayrıca Yüksek Öğretim Kanununda da 5434 sayılı Kanuna paralel bir hüküm yer almakta olup emekli öğretim üyelerine aylıkları kesilmeksizin bu kurumlarda çalışma olanağı sağlanmıştır⁵⁵. Ancak aşağıda üzerinde ayrıntılı olarak durulacağı üzere 5335 sayılı Kanunun 30. maddesi ile aylığı kesilmeksizin çalışmaya devam eden emeklilerle ilgili olarak ciddi sınırlamalar yapılmıştır.

4.1.2. Aylık Kesilmeksizin Çalışma

Memur emeklilerinin sosyal güvenlik destek primi ödeyerek yeniden 5434 sayılı Kanuna tabi bir işyerinde çalışmaya başlaması şeklinde bir uygulama yoktur⁵⁶.

5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun 99. maddesi ile 506 sayılı Kanunun 3. maddesinin II. Bendinin C alt bendi ve 1479 sayılı Kanunun ek 20. maddesinin 3. fıkrası bir arada değerlendirildiğinde memur emeklilerinin 506 sayılı Kanuna (özel sektör) ve 1479 sayılı Kanuna tabi olarak çalışmaya başlamaları ve sosyal güvenlik destek primi ödemelerinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Ayrıca, 506 sayılı Kanun kapsamında ve 1479 sayılı Kanun Kapsamında emekli aylığı alanların sosyal güvenlik destek primi ödeyerek hem kendi kurumlarına hem de diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi çalışmaları mümkünken, memur emeklilerinin kural olarak aylıkları kesilmeksizin bir kamu kurumunda çalışmaları da mümkün değildir (5434 s.K. m.99)⁵⁷. Ancak 5434 sayılı Kanunun 99. maddesindeki ve ek 11. maddesindeki bu genel kuralın birtakım istisnaları vardır⁵⁸.

Buna göre;

- Vazife malullüğü aylığı alanların, varsa, harp malullüğü zammı ile Harp Okulu öğrencilerinden yetim aylığı alanların (5434 s.K. m.99/2),

55 <http://www.tisk.org.tr/yazdir.asp?id=2253> 7.8.2007.

56 Başterzi, "Türk Emeklilik Sisteminde Reform", s.194.

57 Başterzi, s.353; <http://www.tisk.org.tr/yazdir.asp?id=2253> 7.8.2007.

58 Güzel-Okur-Caniklioğlu, s.606; Başterzi, s.353.

- Cumhurbaşkanları, Yasama organı üyeleri, belediye başkanları, Yönetim Kurulu Üyeleri⁵⁹, Ek 11. maddenin son paragrafı uyarınca Bakanlar Kurulu Kararıyla atananların (5434 s.K. m.99/Açıklama 1),

- Kanunları veya KHK veyahut Bakanlar Kurulu Kararı ile görevde iken aylıklarını almaya devam edecek olan, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinde sözleşmeli çalışanların, Devlet İstihbarat hizmetinde ve Milli İstihbarat Teşkilatı sözleşmeli personelin, Sermaye Piyasası Kurulu Başkan, başkan vekili ve üyelerinin, Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu üyelerinin, Yüksek Öğretim Kurulu üyeleri, Yüksek Öğretim Denetleme Kurulu üyelerinin, Rektörler ve 65 yaşını doldurmuş öğretim elemanlarının, Devlet Denetleme Kurulu Başkan ve üyelerinin, Bakan onayı ile çalıştırılan sözleşmeli tabiplerin, Yeminli Mali Müşavirler Kurulu Başkan ve üyelerinin, Adli Tıp Kurumu Başkan, Başkan Yardımcısı, İhtisas Kurulları Başkan ve üyelerinin (5434 s.K. m.99/Açıklama 2),

- TC Emekli Sandığından aylık almakta iken Ek 11. maddesindeki durumlar hariç diğer sosyal güvenlik kurumlarına tabi bir göreve girenlerin (5434 s.K. m.99/Açıklama 4),

- Ek 11. maddede emekli aylığından söz edildiği cihetle adi malullük, vazife malullüğü, dul ve yetim aylığı alanlardan Ek 11. maddede sayılan görevlere atananların (5434 s.K. m.99/Açıklama 7) ve

- Yaş haddini aşmamış olmaları kaydıyla her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ders ücreti karşılığı ders görevi verilenler ile mahiyeti itibarıyla hizmetin görülmesi mücbir bir sebebe dayandığı ve özel bir ihtisası gerektirdiği ilgili Bakanlığın teklifi ve Maliye Bakanlığının mütalaası alınmak suretiyle Bakanlar Kurulu Kararı ile belirtilen yerlere tayin edilenlerin (5434 s.K. ek m.11/2), aylıkları kesilmeyecektir.

5434 sayılı Kanuna göre emekli aylığını almakta iken yukarıda sayılan istisnai görevlere girenlerden sosyal güvenlik destek primi ya da benzeri bir prim veya kesenek alınmamaktadır. Bunlardan normal iştirakçiler gibi emekli keseneği ve Kurum karşılığı da alınmadığından, bunların sonradan girdikleri görevlerin kendilerine bağlanmış olan emekli aylıklarına herhangi bir etkisi olmamaktadır. Bu kişilere sonraki hizmetlerinden dolayı ikinci bir emekli aylığı bağlanması da söz konusu değildir⁶⁰.

59 Buradaki Yönetim Kurulu Üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarında sadece toplantı ve huzur ücreti ya da hakkı ödenen görevleri yürütenler ile yönetim ve denetim kurulu üyeliği ücreti karşılığında görevlendirilenleri kapsamaktadır.

60 Bilgi Edinme yasası çerçevesinde TC Emekli Sandığına 15.05.2007 tarihinde yapılan

5434 sayılı Kanununun 99 ve ek 11. maddelerinin istisnaları gereği 5434 sayılı Kanuna tabi olarak aylık alırken yeniden bu kanuna tabi bir göreve başlayan ve aylıkları kesilmeyenlerle ilgili olarak 21.4.2005 tarihli 5335 sayılı Kanununun 30 maddesiyle yeni bir düzenleme yapılmış ve bu istisnai gruplara da önemli ölçüde sınırlamalar getirilmiştir.

4.2.Kanunla Kurulu Sosyal Güvenlik Kurumlarından Aylık Alanların 5434 sayılı Kanuna Tabi Olarak Çalışması

5277 sayılı 2005 yılı Mali Bütçe Kanununun 25/f. maddesi ile bir düzenleme yapılıncaya kadar herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan aylık ve gelir almakta olanların kamu sektöründe çalışmaları mümkündür. Ancak bu Kanunla, emekli olduktan sonra kamuda çalışma konusunda ciddi sınırlamalar getirilmiştir⁶¹. Anılan düzenlemenin yukarıda ele alınan 5434 sayılı Kanununun 99. ve ek 11. maddelerini etkilediğini belirtmiştik. Bu düzenlemenin Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla dava açılmış ve Anayasa Mahkemesi ilgili hükmü iptal etmiştir. Daha sonra 5335 sayılı Kanununun 30. maddesiyle iptal edilen hükme paralel yeni bir düzenleme yapılmıştır. 5335 sayılı Kanununun 30. maddesine göre, “Cumhurbaşkanı tarafından atananlar, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek kararnameyle atanan veya görevlendirilenler, Türkiye Büyük Millet Meclisince yapılan seçimler sonucunda görev verilenler ile yükseköğretim kurumlarının öğretim üyeliklerine yapılacak atamalar hariç olmak üzere, herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanlar, genel bütçeye dahil dairelerin, katma bütçeli idarelerin, döner sermayelerin, kefalet sandıklarının, sosyal güvenlik kurumlarının ve bütçeden yardım alan kuruluşların kadrolarına açıktan atanamazlar. Diğer kanunların bu fıkraya aykırı hükümleri uygulanmaz.

Herhangi bir sosyal güvenlik kurumundan emeklilik veya yaşlılık aylığı alanlar bu aylıkları kesilmeksizin; genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeler, fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları, bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan

---

e-posta başvurusuna verilen yazılı cevap. (Sayı: B.07.1.EMS.0.10.08.01/70.557.150 007). 61 Güçlü, s.112; Yılmaz, “Memur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Ekim 2005, S:27, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005107076.htm>; Yılmaz, “Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>.

diğer ortaklıklarda herhangi bir kadro, pozisyon veya görevde çalıştırılmaz ve görev yapamazlar.

Diğer kanunların emeklilik veya yaşlılık aylığı almakta iken emeklilik veya yaşlılık aylıkları ve/veya diğer tazminatları kesilmeksizin atanmaya, çalıştırılmaya veya görevlendirilmeye izin veren hükümleri ile 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun ek 11. maddesine göre 1.1.2005 tarihinden önce alınmış Bakanlar Kurulu kararları uygulanmaz.

Bu maddenin 2. ve 3. fıkra hükümleri;

- a) Cumhurbaşkanlığına seçilenler,
  - b) Dışarıdan Bakanlar Kurulu üyeliğine atananlar,
  - c) Yasama Organı üyeliğine seçilenler,
  - d) Mahalli idareler seçimleri sonucuna göre görev alanlar,
  - e) Sadece toplantı veya huzur ücreti ya da hakkı ödenen görevleri yürütenler ile yönetim ve denetim kurulu üyeliği ücreti karşılığında görevlendirilenler,
  - f) Yaş haddini aşmamış olmaları kaydıyla her derece ve türdeki örgün ve yaygın eğitim kurumlarında ders ücreti karşılığı ders görevi verilenler (üniversitelerde ders ücreti karşılığı ders görevi verilenler hakkında yaş haddini aşmamış olmaları kaydı aranmaz.),
  - g) Vakıf üniversitelerinde görev alanlar,
  - h) Özel kanunlarında emeklilik veya yaşlılık aylığı kesilmeksizin çalıştırılma veya görev yapma hakkı verilenlerden Cumhurbaşkanı tarafından atananlar, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek kararname ile atanan veya görevlendirilenler ve Türkiye Büyük Millet Meclisince yapılan seçimler sonucunda görev verilenler,
  - i) 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 60. maddesinin (a) fıkrası uyarınca Yasama Organı üyeliğinin bitiminden sonra öğretim üyesi olarak atanmış olanlar,
- hakkında uygulanmaz”.

Görüldüğü gibi hem memur emeklilerinden hem de Kanunla kurulu diğer sosyal güvenlik kurumlarından, emekli aylığı alanlardan, kamuda çalışmaya devam edenlerin emekli aylığı almaları kural olarak engellenmektedir. Bu düzenleme halen yürürlükte olduğundan kamuda, yukarıdaki istisnalar dışında emekli aylıkları kesilmeden işçi, memur ya da sözleşmeli çalıştırılması mümkün değildir⁶². Emekli

62 Yakup Süngü, “Anayasa Mahkemesinin Kararı: Çalışan Emekliler de Eşit Değil”, Yaklaşım Dergisi, Şubat 2007,S.170,<http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007028902.htm>; http://www.emekli.gov.tr/sgk/rehberssk_isci.htm 4.4.2007.

aylıkları kesilerek çalıştırılanlar bakımından da zaten sosyal güvenlik destek primine ihtiyaç olmayacaktır. Ancak 5335 sayılı Kanununun 30. maddesindeki istisnai görevlerde çalışanlar açısından da, 5434 sayılı Kanununun 99. ve ek 11. maddelerinin istisnalarının mantığı göz önünde bulundurulduğunda bunlar için de sosyal güvenlik destek priminin ödenmesine gerek yoktur.

5. Emeklilerin 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Kapsamında Yeniden Çalışmaya Başlaması, Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı, 25.10.2007 Tarihli Tasarı Taslağı ve 5754 sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikleri İçeren Düzenlemeler

Son yıllarda gerçekleştirilmek istenen sosyal güvenlik reformu çerçevesinde Türk sosyal güvenlik sistemini yeniden düzenlemek üzere, birbirini tamamlayan ve birbiri ile ilişkili üç temel Kanun hazırlanmıştır. Bunlar, 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanunu⁶³, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu⁶⁴ ile Sosyal Yardımlar ve Primsiz Ödemeler Kanunu Tasarısıdır.

Bu kanunlardan ilki olan 5502 sayılı Kanun 16.5.2006 tarihinde kabul edilmiş ve 20.5.2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Anılan Kanunla, Sosyal Sigortalar Kurumu, TC Emekli Sandığı ve Bağ-Kur'un kurumsal yapıları sona erdirilmiş ve bu üç kurum Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde tek bir çatı altında toplanarak bir araya getirilmiştir.

Reform kanunlarından ikincisi olan 5510 sayılı Kanun 31.5.2006 tarihinde kabul edilmiş ve yürürlük tarihi olarak 1.1.2007 belirlenmiştir. Ancak Anayasa Mahkemesinin 15.12.2006 tarihinde verdiği yürütmeyi durdurma⁶⁵ ve iptal kararı⁶⁶ üzerine Hükümet 5565 sayılı 2007 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi Kanununun 30. maddesi ile 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünü 1.7.2007 tarihine ertelemiştir. 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi beklenen 1.7.2007 tarihine kadar geçen süre içerisinde de hem sosyal tarafların gösterdiği direnç hem de ülkenin seçim atmosferine girmesi nedeniyle gündem değişmiş ve iptal edilen hükümlerin yerine yeni düzenlemeler yapılamamış olduğundan, hükümet bu Kanunun yürürlüğünü bir kez daha ertelemek durumunda kalmıştır. 20.05.2007 tarihli, 26527 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Ka-

63 RG 20.5.2006, 26173.

64 RG 16.6.2006, 26200.

65 RG 26.12.2006, 26388, Any. Mhk., E 2006/111, K.2006/36, T.15.12.2006.

66 RG 30.12.2006, 26392 5. Mükerrer, Any. Mhk., E 2006/111, K.2006/112, T.15.12.2006.

nun ile 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihi 01.01.2008 olarak belirlenmiştir. 5510 sayılı Kanunun 1.1.2008'de yürürlüğe girmesi beklenirken, hükümet Kanunun yürürlük tarihini bir kez daha ertelemiş ve 5724 sayılı 2008 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununun 28. maddesinin 16 numaralı bendi ile Kanunun yürürlük tarihi 1.6.2008 olarak belirlenmiştir. Bu arada da bir yandan 5510 sayılı Kanuna ilişkin bir değişiklik tasarısı hazırlamıştır. Nihayet, 17.4.2008 tarihinde kabul edilen ve 5510 sayılı Kanunda değişiklik yapan 5754 sayılı Kanunun⁶⁷ 74. maddesi ile 5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihi yeniden belirlenmiştir. Buna göre, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 1.1.2008, 30.4.2008, 1.7.2008 ve 1.10.2008 olmak üzere kademeli olarak yürürlüğe girecektir.

Reform kanunlarından üçüncüsü olan Sosyal Yardımlar ve Primsiz Ödemeler Kanununun yasallaşması konusunda ise henüz bir gelişme olmamakla beraber Kanun tasarısı taslağı olarak üzerinde çalışmalar devam etmektedir.

Burada hemen belirtilmelidir ki, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin gecikmesi garip bir durumun ortaya çıkmasına neden olmuştur. SSK, TC Emekli Sandığı ve Bağ-Kur'un hukuki statülerini sona erdiren ve bunları tek bir çatı altında, Sosyal Güvenlik Kurumu bünyesinde birleştiren 5502 sayılı Kanun yürürlüğe girmiş ancak, Sosyal Güvenlik Kurumunun uygulayacağı sosyal sigortalara ve genel sağlık sigortasına ilişkin 5510 sayılı Kanunun yürürlüğü ertelendiği için 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununun ve 1479 sayılı Bağ-Kur Kanununun sosyal sigortalar uygulamasına ilişkin hükümleri 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girene kadar uygulanacaktır⁶⁸. Böyle bir durumda da her ne kadar üç büyük sosyal sigorta kurumu birleşmiş gibi gözükse de tek çatı altında üç farklı sosyal sigorta uygulaması Kanun yürürlüğe girinceye kadar devam edecektir. Kaldı ki, 5510 sayılı Kanunun uygulamaya gireceği dönemde bile işçilerin (4/a), bağımsız çalışanların (4/b) ve memurların (4/c) statülerindeki farklılıklar ve bu grupların aynı hukuksal konumda bulunmamaları nedeniyle tek çatı altında yeknesak bir uygulama sağlanması mümkün görünmemektedir.

67 RG 8.5.2008, 26870.

68 Vakkas Demir, "Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı ve Hükümetin Sosyal Güvenlik Reformunu 6 Ay Ertelemesinden Sonra Sosyal Güvenlik Destek Primi Serbest Çalışanlar İçin Nasıl Uygulanacaktır?", Yaklaşım Dergisi, Ocak 2007, S:169, <http://www.yalasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007018828.htm>; Derda Akcan, Anayasa Mahkemesinin Sosyal Güvenlik Reform Yasasını İptalinden Sonra Sosyal Güvenlik Destek Priminin Bağ-Kur, SSK ve Emekli Sandığı Mevzuatlarında Uygulanması Nasıl Oldu?", E-Yaklaşım, Mayıs 2007, S:46, <http://www.yalasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007059282.htm>

Anayasa Mahkemesi 30.12.2006 tarihine açıkladığı gerekçeli iptal kararına göre emeklilerin yeniden çalışması durumunda ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primine ilişkin hüküm de, 4/b'ye tabi olacak emekliler açısından Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiştir.

5.1.5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu Bakımından Aylığın Kesilmesi

Sigortalının emekli olduktan sonra 5510 sayılı Kanuna tabi olarak yeni bir işte çalışabilmesinin ilk yolu yaşlılık aylığının Kurum tarafından kesilmesidir.

5510 sayılı Kanununun 30. maddesinin 3. fıkrası uyarınca, “Yaşlılık aylığı almakta iken sigortalı olarak yeniden çalışmaya başlayanların veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya veya ikamete dayalı sosyal yardım almaya başlayanların yaşlılık aylıkları, çalışmaya başladıkları veya ikamete dayalı sosyal yardım almaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başında kesilir. Yaşlılık aylıkları kesilenlerden, bu Kanuna tâbi olarak yeniden çalışmaya başlayanlardan çalıştıkları süre zarfında 80. maddeye göre belirlenen prime esas kazançları üzerinden 81. madde gereğince kısa ve uzun vadeli sigorta kollarına ait prim alınır. Çalışmaya başlaması nedeniyle yaşlılık aylıkları kesilenlerden, işten ayrılarak veya işyerini kapatarak yeniden yaşlılık aylığı bağlanması için yazılı istekte bulunan sigortalıya, yazılı istek tarihini takip eden ay başından itibaren yeniden yaşlılık aylığı hesaplanarak bağlanır. Bu durumda olanların yeniden hesaplanan yaşlılık aylığı, 55. maddenin 2. fıkrasına göre yeni talep tarihine kadar yükseltilecek eski aylıklarının altında olamaz”. Anılan hükme göre yaşlılık aylığı alan emeklilerin yeniden çalışmaya başlaması durumunda ilk olarak aylıkları kesilmektedir. Aksine bir işlem için sigortalının talepte bulunması gerekmektedir⁶⁹.

5510 sayılı Kanun öncesi dönemden farklı olarak yabancı bir ülke mevzuatına tabi olarak çalışmaya başlayanlar ile ikamete dayalı sosyal yardım almaya başlayanların da aylıkları kesilmektedir⁷⁰. Yaşlılık aylıkları kesilen sigortalıların çalışmalarına devam ederken kısa vadeli sigorta kolları (iş kazası meslek hastalığı, hastalık ve analık hali) ile uzun vadeli sigorta kollarına (malullük, yaşlılık ve ölüm) prim ödemeleri gerekmektedir⁷¹. Bunlardan yeniden yaşlılık aylığı bağlanmasını

69 Güzel-Ocak, s.154; Hediye Ergin, “5510 sayılı Yasanın Geçici Hükümlerine İlişkin Bir İnceleme”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, S:13, Ocak-Şubat-Mart 2007, s.267; Özkan Bilgili, Sosyal Güvenlik Kılavuzu, İzmir, 2006, s.436; Kaynak, s.68.

70 Bilgili, s.436; Güzel-Ocak, s.154; Ergin, s.267; Kaynak, s.68.

71 Her ne kadar 5510 sayılı Kanununun 30/3. maddesinde yeniden çalışmaya başlayanların ödeyecekleri primler olarak kısa vadeli sigorta primleri (1 - 6,5) ve uzun vadeli sigorta primleri (%20) gösterilse de sigortalının sağlık yardımlarından yararlanabilmesi için genel

talep edenlere son çalışmaları da dikkate alınarak aylık bağlanacak olup, bu aylıkları her yılın Ocak ve Temmuz ödeme tarihlerinden geçerli olmak üzere, bir önceki altı aylık döneme göre Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan en son temel yıllık tüketici fiyatları genel indeksindeki değişim oranı kadar artırılarak belirlenen eski aylıklarından az olamayacaktır⁷².

5.2.Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödenmesi ve Emekli Aylığının Devamı

Sigortalının emekli olduktan sonra 5510 sayılı Kanuna tabi bir işte çalışabilmesinin ikinci yolu sosyal güvenlik destek primi ödemesidir.

5510 sayılı Kanunun 30. maddesinin 4. fıkrası uyarınca, “Yaşlılık aylığı almakta iken bu Kanuna tâbi sigortalı olarak yeniden çalışmaya başlayanlardan veya 4. maddenin 1. fıkrasının (b) bendine tâbi faaliyete devam edeceğini beyan edenlerden aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilir. Bunlardan 80. maddeye göre tespit edilen prime esas kazançlar⁷³ üzerinden 81. maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınır. Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş veya bildirilmiş süreler bu Kanuna göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısına ilave edilmez, 31. ve 36. madde hükümlerine göre toptan ödeme yapılmaz”. Anılan hükme göre, yaşlılık aylığı almaktayken 5510 sayılı Kanuna göre 4/a kapsamında sigortalı olarak çalışmaya başlayanlar (eski SSK’lılar) ile 4/b kapsamında bulunanlar (eski Bağ-Kur’lular) yazılı talepte bulunmaları durumunda aylıkları kesilmeksizin çalışmalarına devam edebileceklerdir. 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin e bendi⁷⁴ uyarınca bu durumda olanların ödemeleri gereken sosyal güvenlik

---

sağlık sigortasına da prim ödemesi gerekmektedir. Kısa ve uzun vadeli sigorta kolları tabi olan aktif sigortalıların genel sağlık sigortasından yararlanabilmesi için prime esas kazancın %12.5’i oranında genel sağlık sigortası primi de ödemeleri zorunludur.

72 Ömer Zühtü Altan vd. İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, TC Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1694, Eskişehir, 2007, s.286; Güzel-Ocak, s.154; Ergin, s.267.

73 Prime esas kazanç bağımsız çalışanlar için varsa çalıştırdıkları sigortalılardan kazancı en yüksek olandan az olmamak üzere belirlenmelidir.

74 5510 sayılı Kanunun 81/e. maddesine göre, yaşlılık aylığı almakta iken bu Kanuna tâbi bir işte çalışanlara uygulanacak sosyal güvenlik destek primi oranı 81. maddenin a, c ve f bentlerinde (uzun vadeli sigorta kolları primi, kısa vadeli sigorta kolları primi ve genel sağlık sigortası primi) belirtilen prim oranlarının toplamı kadardır. Sigortalı ve işveren hissesi bu bentlerde belirtilen oranlardadır. Yine anılan Kanunun 81/g. maddesine göre de 5510 sayılı Kanunun 4/b. maddesi kapsamındaki sigortalılardan sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle çalışanlar da Kanunun 81/e. maddesinde belirtilen prim oranlarının toplamı üzerinden prim ödenir.

destek primi oranı ise prime esas kazanç üzerinden uzun vadeli sigorta kolları için (malullük, yaşlılık ve ölüm) %20; kısa vadeli sigorta kolları için (iş kazası meslek hastalığı, hastalık ve analık hali) işin gösterdiği tehlikenin ağırlığına göre %1 ila %6,5 arasında ve genel sağlık sigortası için %12,5 olmak üzere toplam %33,5 ile 39 arasındadır⁷⁵.

5510 sayılı Kanunun 4/a maddesi hükmü uyarınca sosyal güvenlik destek primi ödeyecek olanlar için uzun vadeli sigorta kolları için ödenmesi gereken %20'lik payın %11'i işverene %9'u sigortalıya; kısa vadeli sigorta kolları için ödenmesi gereken %1-6,5'lik payın tamamı işverene; genel sağlık sigortası için ödenmesi gereken %12,5'lik payın %7,5'i işverene %5'i sigortalıya aittir.

Anılan Kanunun 4/b maddesi kapsamında çalışanların ise kendi nam ve hesaplarına çalışmaları nedeniyle %33,5 ila %39 arasında olan sosyal güvenlik destek priminin tamamını kendileri ödemek zorundadırlar.

Görüleceği üzere yeniden çalışmaya başladığı için aylığı kesilenlerle, aylığını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödeyenlerden kesilen prim miktarları arasında bir fark bulunmamaktadır. Oysa sosyal güvenlik destek priminin kendi mantığı içerisinde normal sigorta priminden daha az olması beklenmektedir⁷⁶.

5510 sayılı Kanun çerçevesinde ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primi oranları 506 sayılı Kanun ve 1479 sayılı Kanunla kıyaslandığında, sosyal güvenlik destek primlerinde özellikle de 4/b'liler açısından ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Bu düzenleme, sigortalının ödemesi gereken prim oranını adil olmayan bir biçimde artırdığı için doktrinde eleştirilmektedir. Sosyal güvenlik destek primi kapsamında sigortalılardan yaşlılık, malullük ve ölüm sigortası primi alınmasına rağmen ödenen bu primlerin yaşlılık, malullük ve ölüm sigortası bakımından prim ödeme gün sayısı vb. yönlerden bir etkisinin bulunmaması; sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortasından yararlanmayı sağlamanın nimet-külfet dengesine ve anayasaya aykırı olduğu ileri sürülmektedir⁷⁷. 506 sayılı Kanun döneminde ödenmesi gereken sosyal güvenlik destek primi toplam %30 olup, bunun %22,5'i işveren %7,5'i de sigortalı payı iken 5510 sayılı Kanun bu oranları işveren açısından 18,5 ila %25 arasında değişen bir orana; sigortalılar açısından da %14'lük bir orana çıkarmıştır. Görüleceği üzere işveren prim payı hemen hemen aynı ka-

75 Müjdat Şakar, "SSK'lıların Adı '4/a'lı Oldu", Mercek, Temmuz 2006, Y.11, S.43, s.98; Kurt, s.151; Güçlü, s.117; Güzel-Ocak, s.154; http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/erkan/013/EMEKLİ_OLMAK_SUÇ_MU?; Ergin, s.267; Kaynak, s.68.

76 Güçlü, s.116; Güzel-Ocak, s.154; Ergin, s.267.

77 Caniklioğlu Nürşen, "Yaşlılık Sigortasının Yeniden Yapılandırılmasının Esasları", Sosyal Güvenliğin Yeniden Yapılandırılması Semineri, TİSK Yayını: 284, Ankara, 2007, s.212

lırken sigortalının payı iki katına çıkmıştır. Asıl dikkat çeken durum ise 4/b'lilerde meydana gelmiştir. Eski Bağ-Kur'lular açısından yukarıda da ayrıntılı olarak ele alındığı üzere 1479 sayılı Kanuna tabi olarak yeniden sigortalı olan emeklinin durumuna göre önünde iki seçenek vardır. Sigortalı, durumuna uygun olarak yaşlılık aylığı üzerinden %10 oranında veya 12. gelir basamağının %10'u oranında sosyal güvenlik destek primi ödemektedir. Oysa bu oranlar 5510 sayılı Kanunla prime esas kazanç üzerinden %33,5 ile %39 arasında bir orana çıkarılmıştır. Burada ki artış neredeyse 1479 sayılı Kanun dönemindeki oranların 3-4 katı olmuştur. 4/b'lilerin primlerinin tamamının kendileri tarafından ödendiği de göz önünde bulundurulduğunda bunlara oldukça ağır bir yük getirilmiştir. Eski Bağ-Kur'luları ilgilendiren bu düzenleme (5510 s.K. m.30/4) zaten Anayasa Mahkemesi tarafından da makul, adil ve ölçülü bulunmadığından iptal edilmiştir⁷⁸.

5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi kapsamında (eski TC Emekli Sandığı mensupları) kamu idarelerinde yeni bir göreve başlayacak emekliler, sosyal güvenlik destek primi kapsamı dışında bırakılmıştır. Zaten 5434 sayılı TC Emekli Sandığı Kanununda da sosyal güvenlik destek primi uygulamasına yer verilmemektedir. 5510 sayılı Kanunun geçici 10. maddesi uyarınca 5335 sayılı Kanunun 30. maddesinde belirtilenler (hem emekli aylığını alan hem de çalışanlar) hariç olmak üzere bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce mevcut sosyal güvenlik kurumlarından yaşlılık veya emekli aylığı alıp, bu tarih itibarıyla bu Kanuna tâbi çalışmayı sürdürecekler hakkında 5510 sayılı Kanunun 30. maddesi uygulanacağından, bunların kamuda yeni bir göreve girmeleri, göreve girenlerin de aylıklarını almaya devam etmeleri mümkün değildir. 5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi kapsamında kamuda yeniden göreve girecekler açısından 5335 sayılı Kanunun 30. maddesinde yer alan hükümler halen yürürlükte olduğundan herhangi bir kamu kuruluşundan emekli olduktan sonra yeniden Kamudaki istisnai görevlerde çalışacaklar hakkında da sosyal güvenlik destek primi uygulanmayacaktır⁷⁹.

78 Ergin, s.267; Güzel-Ocak, s.157; Süngü, "Anayasa Mahkemesinin Kararı: Çalışan Emekliler de Eşit Değil", Yaklaşım Dergisi, Şubat 2007, S. 170, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007028902.htm>.

79 Ayrıntılı bilgi için bkz. Yukarıda 3.2.Kanunla Kurulu Sosyal Güvenlik Kurumlarından Aylık Alanların TC Emekli Sandığına Tabi Olarak Çalışması; Ergin, s.269; Güçlü, s.116; Süngü, "Anayasa Mahkemesinin Kararı: Çalışan Emekliler de Eşit Değil", Yaklaşım Dergisi, Şubat 2007, S. 170, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007028902.htm>; Akcan, Anayasa Mahkemesinin Sosyal Güvenlik Reform Yasasını İptalinden Sonra Sosyal Güvenlik Destek Priminin Bağ-Kur, SSK ve Emekli Sandığı Mevzuatlarında Uygulaması Nasıl Oldu?", E-Yaklaşım, Mayıs 2007, S:46, <http://www.yalasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007059282.htm>.

5510 sayılı Kanunla daha önce Bağ-Kur kapsamında sosyal güvenlik destek primi uygulamasından muaf tutulmuş olan çiftçiler de sosyal güvenlik destek primi kapsamına alınmışlardır⁸⁰.

Şunu da belirtmeliyiz ki, sosyal güvenlik destek primi ödenmiş veya bildirilmiş süreler 5510 sayılı Kanuna göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısına ilave edilmeyecek ve bu süreler için toptan ödeme yapılmayacaktır. Aslında sosyal güvenlik destek primi miktarı ile normal prim miktarının aynı olduğu bir sistemde sosyal güvenlik destek primi ödenmiş sürelerin sigortalılık süresinden sayılmaması veya toptan ödemeye konu olmaması da sosyal güvenliğin temel ilkeleriyle çelişmektedir.

5510 sayılı Kanunun 5/d. maddesine göre, ödenen sosyal güvenlik destek primi sayesinde sigortalılar sadece iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasından yararlanmaktadırlar⁸¹.

5510 sayılı Kanunun 30. maddesinin 5. fıkrasına göre, yaşlılık aylığı almakta iken yeniden 5510 sayılı Kanuna tabi olarak çalışmaya başlayan ve yaşlılık aylığını kestirerek tüm sigorta kollarına prim ödeyen sigortalılar, aylıklarını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödemeyi; sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle aylıklarını alarak çalışanlar da aylıklarını kestirerek tüm sigorta kollarına prim ödemeyi talep edebilirler. Ancak ödenmesi gereken prim miktarı aynı olduğundan aylıklarını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödeyen sigortalılar çalışmalarına son vermeden önce 5510 sayılı Kanunun 30. maddesinin 3. fıkrasına göre aylıklarını kestirip normal prim ödeme talebinde bulunabilirler⁸². Bu durumda ise herhangi bir prim farkı doğmadan Kanunun 30. maddesinin 4. fıkrasında sigortalılık süresinde dikkate alınmayacağı belirtilen sosyal güvenlik destek primi ödenen sürelerin de yaşlılık aylığının yeniden bağlanması halinde göz önünde bulundurulması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, 5510 sayılı Kanunun 30. maddesinin 5. fıkrasındaki bu düzenleme ile 4. fıkrada sözü edilen “sosyal güvenlik destek primi ödenmiş veya bildirilmiş süreler bu Kanuna göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısına ilave edilmez” hükmü uygulanamaz hale gelmektedir.

5510 sayılı Kanuna ilişkin belirtilmesi gereken önemli bir husus da malullük aylığı alanlar bakımından sosyal güvenlik destek primi uygulamasına yer verilmiş olmasıdır.

80 Güçlü, s.116.

81 Okur A.Rıza, “Sosyal Güvenlik Reformu: Uzun Dönemli Sigorta Dalları”, Çalışma ve Toplum, 2006/1, S.8, s.116; Caniklioğlu, s.213.

82 Güzel-Ocak, s.154.

5.3.Anayasa Mahkemesinin 5510 Sayılı Kanunun Sosyal Güvenlik Destek Primine İlişkin İptal Kararı

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kamuoyu, sosyal taraflar, meslek odaları, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri tarafından çok ciddi bir şekilde eleştirilmiştir. Bu arada dönemin cumhurbaşkanı ve ana muhalefet partisi de anılan Kanunun iptali ve yürürlüğünün durdurulması için Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi anılan Kanunun omurgasını oluşturan bir çok maddeyi, 2006/111 Esas, 2006/112 Karar ve 15.12.2006 tarihli kararı ile iptal etmiştir⁸³. İptal edilen bu maddeler arasında sosyal güvenlik destek primini düzenleyen 30. maddenin 4. fıkrası da yer almaktadır.

5510 sayılı Kanununun 81. maddesinin e bendi uyarınca, sosyal güvenlik destek primi oranı, maddenin (a), (c) ve (f) bentlerinde belirtilen prim oranlarının toplamı olarak belirlenmiştir. Sigortalı ve işveren hissesi bu bentlerde belirtilen oranlar kadardır. Buna göre, Kanununun 4/a maddesi kapsamına giren sigortalılar için %14'ü sigortalı, %19,5 ilâ %25'i işveren tarafından; 4/b maddesi kapsamına giren sigortalılar için, işçi ve işveren sıfatı sigortalıda birleştiğinden toplam %33,5 ilâ %39 oranındaki sosyal güvenlik destek primi ödenecektir.

5510 sayılı Kanunla getirilen yeni hükme göre, yaşlılık aylığı almakta iken Kanununun 4/a maddesi kapsamında yeniden çalışmaya başlayan sigortalılar için, önceden % 7,5 olan sosyal güvenlik destek primi % 14'e yükseltilirken; 4/b maddesi kapsamında yeniden çalışmaya başlayan sigortalılar için % 10 olan oran, % 33,5 ilâ % 39'a yükseltilmektedir⁸⁴.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen sosyal hukuk devleti ilkesine göre, sosyal güvenliğin sağlanabilmesi için sigortalıların finansmana katkısı zorunludur. Ancak bu katkının adil ve ölçülü olmasına da dikkat edilmesi gerekmektedir.

Bu çerçevede 5510 sayılı Kanununun 4/a ve b maddesi kapsamındaki sigortalılar için öngörülen sosyal güvenlik destek primi oranlarını, 4/b kapsamındaki sigortalılar yönünden sigorta primlerinin tamamının kendileri tarafından ödeneceği de gözetildiğinde, makul ve ölçülü olarak kabul etmek mümkün değildir. Anayasa mahkemesi bütün bunları göz önünde bulundurarak 5510 sayılı Kanununun 30. maddesinin 4. fıkrasının "... 81 inci maddenin (e) bendi gereğince sosyal güvenlik destek primi alınır". kısmını Kanununun 4/b. maddesi kapsamındaki sigortalı-

83 Altan vd., s.253.

84 Süngü, "Anayasa Mahkemesinin Kararı: Çalışan Emekliler de Eşit Değil", Yaklaşım Dergisi, Şubat 2007, S. 170, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007028902.htm>; Okur, s.116; Güçlü, s.116; Güzel-Ocak, s.154; Ergin, s.267.

lar yönünden Anayasa'nın 2., 5. ve 60. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi 4/a kapsamındaki sigortalılara uygulanan prim oranları bakımından bir ölçüsüzlük görmemiş ve bunlar bakımından talep edilen iptal kararını reddetmiştir⁸⁵.

5.4.5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Yapılması Düşünülen Değişikliklere İlişkin 25.10.2007 Tarihli Tasarı Taslağı

Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra, 5510 sayılı Kanunda yapılması düşünülen değişikliklere ilişkin 25.10.2007 tarihli bir tasarı taslağı hazırlanmıştır. Ancak bu taslak Meclis Alt Komisyonunda görüşülürken sosyal taraflardan gelen baskılar nedeniyle bazı maddelerinde tekrar değişiklikler meydana gelmiştir.

Taslağa göre, yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra yeniden çalışmaya başlayan sigortalının ilk olarak Kurum tarafından yaşlılık aylığı kesilir ve tüm sigorta kolları için primleri alınır. İkinci olarak da sadece 4/b'liler için geçerli olmak üzere sigortalının sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle yeniden çalışmasına olanak sağlanır.

25.10.2007 tarihli Tasarı Taslağın 30. maddesinin 3. fıkrasına göre, "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa sigortalı olan kişilerden yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra;

a) Bu Kanuna göre veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başlayanların yaşlılık aylıkları, çalışmaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başında kesilir. Yaşlılık aylığı kesilenlerden, bu Kanuna tâbi olarak yeniden çalışmaya başlayanlardan çalıştıkları süre zarfında 80. maddeye göre belirlenen prime esas kazançları üzerinden 81. madde gereğince kısa ve uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortasına ait prim alınır. Çalışmaya başlaması nedeniyle yaşlılık aylıkları kesilenlerden, işten ayrılarak veya işyerini kapatarak yeniden yaşlılık aylığı bağlanması için yazılı istekte bulunan sigortalıya, yazılı istek tarihini takip eden ödeme döneminden itibaren yeniden yaşlılık aylığı hesaplanarak bağlanır. Yeni aylık, eski aylığın kesildiği tarihten sonra aylıklara yapılacak artışlar uygulanarak bu fıkrada belirtilen aylık başlangıç tarihi itibarıyla bulunan tutarı ile emeklilik

85 A.Rıza Okur-Hediye Ergin, "Tek Çatı Tek Yasadan, Tek Çatı Çok Yasaya", İşveren Dergisi, Aralık 2006, C. 45, S.3, 34; Yakup Süngü, "Anayasa Mahkemesinin Kararı: Çalışan Emekliler de Eşit Değil", Yaklaşım Dergisi, Şubat 2007, S. 170, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007028902.htm>; Güçlü, s.115; Güzel-Ocak, s.155; Ergin, s.267.

sonrası çalışmaya ait kısmi aylığın toplamından oluşur. Emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmi aylık, talep tarihindeki emeklilik öncesi ve sonrası prim ödeme gün sayısı üzerinden 29. maddeye göre hesaplanan aylığın emeklilik sonrası prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır.

b)Bu Kanununun 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendine tabi çalışmaya başlayanların veya 4. maddenin 1. fıkrasının (b) bendine tâbi faaliyete devam edeceğini beyan edenlerden aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilir. Bunlardan, bu Kanununun 82. maddesine göre belirlenecek aylık prime esas kazanç alt sınırının;

- 1) 55 yaş ve altında olan sigortalılar için % 16'sı ,
- 2) 56 yaş ve üzerinde olan sigortalılar için %14'ü ,

oranlarında sosyal güvenlik destek primi kesilir. Bu oranlara, yapılan işin tehlike sınıf ve derecesine göre belirlenecek olan kısa vadeli sigorta kolları primi oranı ilave edilir. Sosyal güvenlik destek primine tâbi olanların primleri, aylıklarından kesilmek suretiyle tahsil edilir. Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş veya bildirilmiş süreler bu Kanuna göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısına ilave edilmez, 31. ve 36. madde hükümlerine göre toptan ödeme yapılmaz”.

Bu hükme göre, 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra ilk defa sigortalı olan kişilere yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra anılan Kanuna veya yabancı bir ülke mevzuatına tabi olarak çalışmaya başlayanların yaşlılık aylıkları kesilecektir. Bu tasarıda, 5510 sayılı Kanundaki ilk düzenlemeden farklı olarak, yabancı bir ülke mevzuatına tabi olarak ikamete dayalı sosyal yardım almaya başlayanların aylıklarının kesilmesine yer verilmemiştir. Ayrıca yaşlılık aylığı kesilerek 5510 sayılı Kanuna tabi olarak çalışmaya başlayanlardan kısa vadeli ve uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortasına ait tüm sigorta primleri kesileceği açık bir biçimde belirtilmiştir. Tasarıdaki bu düzenlemeyle maddenin bu hükmü daha anlaşılır hale gelmiştir. 5510 sayılı Kanununun 30. maddesinin 3. fıkrasının ilk halinde yaşlılık aylığı kesilenlerden genel sağlık sigortası primi alınacağına ilişkin bir ifade yer almamaktaydı. Anılan Kanununun 81. maddesinin f bendinde yaşlılık aylığı kesilenlerden genel sağlık sigortası primi alınacağı dolaylı olarak belirtilmekteydi.

Yaşlılık aylıkları kesilenlerden, işten ayrılarak veya işyerini kapatarak yenisinden yaşlılık aylığı bağlanması için talepte bulunan sigortalılara, talep tarihini takip eden ödeme döneminden başlayarak yeniden yaşlılık aylığı hesaplanarak bağlanacaktır. Yeni bağlanacak aylık şu şekilde hesaplanacaktır. Öncelikle eski aylık,

aylığın kesildiği tarihten itibaren aylıklara yapılacak artışlardan yararlandırılacak; daha sonra da aylığın kesildiği tarihle yeniden bağlanmasının talep edildiği tarih arasında geçen süre için anılan Kanunun 29. maddesine göre hesaplanacak kısmi aylığın toplamından oluşacaktır.

Tasarı taslağındaki yeni düzenlemede asıl dikkati çeken noktalardan biri, 4/ b'liler, (eski Bağ-Kur'lular) yönünden getirilen düzenlemelerdir. Bu düzenlemeye göre, 4/b kapsamında yeniden çalışmaya başlayan veya 4/b'ye tabi faaliyetine sürdüreceğini bildiren sigortalıların aylıklarının kesilmemesi için yazılı talepte bulunmaları gerekmektedir. Aksi takdirde aylıkları kesilecektir. Yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilenlerden 5510 sayılı Kanunun 80. maddesine göre hesaplanacak prime esas kazanç üzerinden 55 yaş ve daha küçük olan sigortalılardan % 16; 56 yaş ve daha büyük olan sigortalılardan da % 14 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilecektir. Bu kesilecek prim dışında, sosyal güvenlik destek primi kapsamında sigortalılardan yaptıkları işin tehlike sınıf ve derecesine göre kısa vadeli sigorta kolları primi de (%1 ila %6,5 arasında) alınacaktır. Yani, yeni tasarıda 55 yaş ve daha küçük olan sigortalılardan %16 ila %22,5 arasında; 56 yaş ve daha büyük olan sigortalılardan da %15 ila %20,5 arasında kalan bir oranda sosyal güvenlik destek primi kesilecektir. 5510 sayılı Kanunun ilk şeklinde öngörülmesi olan %33,5 ila %39 arasındaki sosyal güvenlik destek primi hatırlandığında bu oranın hala yüksek olmakla birlikte kamuoyundan gelen itirazlar sonucunda daha gerçekçi bir seviyeye indiği görülmektedir.

Tasarı taslağındaki yeni düzenlemede dikkati çeken bir diğer nokta ise, bu Kanun yürürlüğe girdikten sonra ilk defa sigortalı olan ve kendisine yaşlılık aylığı bağlananlardan yeniden 4/a kapsamında çalışmaya başlayanlara sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışma olanağının kaldırılmış olmasıdır.

Ayrıca bu düzenleme çerçevesinde ödenecek sosyal güvenlik destek priminin yaşlılık, malullük ve ölüm sigortaları açısından prim ödeme gün sayısına dahil edilmeyeceği ve toptan ödemeye konu olmayacağına ilişkin hüküm aynen 5510 sayılı Kanunun ilk halinde olduğu gibi korunmuştur⁸⁶.

25.10.2007 tarihli Tasarı Taslağı'nın 30. maddesinin 4. fıkrasında ise, "Bu Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendine tâbi faaliyete başladığı için yukarıdaki 3. fıkranın (a) bendine göre yaşlılık aylığı kesilenler, 4. maddenin 1. fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılıkları devam ettiği süre içinde bu maddenin 3. fıkrasının (b) bendi hükümlerinin uygulanmasını; (b) bendi hükümlerine göre

86 5510 sayılı Kanunda Yapılması Düşünülen Değişikliklere İlişkin 25.10.2007 Tarihli Taslak Metin.

sosyal güvenlik destek primine tabi olanlar ise haklarında 3. fıkranın (a) bendi hükümlerinin uygulanmasını isteyebilirler”. hükmü yer almaktadır. Bu hükmeye göre, 5510 sayılı Kanunun 4/b kapsamında çalışmaya başlayan ve yaşlılık aylığını kestirerek tüm sigorta kollarına prim ödeyen sigortalılar, sigortalılıkları devam ettiği sürece aylıklarını kestirmeksizin sosyal güvenlik destek primi ödemeyi; sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle aylıklarını alarak çalışan sigortalılar da aylıklarını kestirerek tüm sigorta kollarına prim ödemeyi talep edebilirler⁸⁷.

5.5.5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda 5754 sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik

5510 sayılı Kanunun 5754 sayılı Kanunla değişik son şekline göre, sigortalının emekli olduktan sonra olarak yeni bir işte çalışabilmesinin ilk yolu yaşlılık aylığının Kurum tarafından kesilmesidir. İkinci yol ise, sadece 4/b'lilere tanınmış olan sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle çalışmadır.

5510 sayılı Kanunun, 5754 sayılı Kanunla değişik 30. maddesinin 3. fıkrasına göre, “Bu Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa sigortalı olan kişilerden yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra;

a) 4. maddenin 1. fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi hariç olmak üzere bu Kanuna göre veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başlayanların yaşlılık aylıkları, çalışmaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başında kesilir. Bunlardan bu Kanuna tabi çalıştıkları süre zarfında 80. maddeye göre belirlenen prime esas kazançları üzerinden 81.madde gereğince kısa ve uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortasına ait prim alınır. Yaşlılık aylığı kesilenlerden, işten ayrılarak veya işyerini kapatarak yeniden yaşlılık aylığı bağlanması için yazılı istekte bulunanlara ya da emekliye ayrılan veya sevk edilenlere, yazılı istek tarihini veya görevinden ayrıldığı tarihi takip eden ödeme döneminden itibaren yeniden yaşlılık aylığı hesaplanarak bağlanır. Yeni aylık, eski aylığın kesildiği tarihten sonra aylıklara yapılacak artışlar uygulanarak bu fıkrafta belirtilen aylık başlangıç tarihi itibarıyla bulunan tutarı ile emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmi aylığın toplamından oluşur. Emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmi aylık, talep tarihindeki emeklilik öncesi ve sonrası prim ödeme gün sayısı ve emeklilik sonrası çalışmaya ait prime esas kazançları üzerinden 29. maddeye göre hesaplanan aylığın emeklilik sonrası prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadardır.

87 5510 sayılı Kanunda Yapılması Düşünülen Değişikliklere İlişkin 25.10.2007 Tarihli Taslak Metin.

b) 4. maddenin 1. fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi hariç olmak üzere diğer alt bentlerine tabi çalışmaya başlayanlardan aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilir. Bunlardan, almakta oldukları aylıklarının % 15'i oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir. Ancak kesilecek olan bu tutar, 4. maddenin 1. fıkrasının (b) bendine tabi sigortalılara ilgili yılın Ocak ayında ödenen en yüksek yaşlılık aylığından alınabilecek sosyal güvenlik destek priminden fazla olamaz. Bu sigortalılardan ayrıca kısa vadeli sigorta kolları primi alınmaz. Sosyal güvenlik destek primine tabi olanların primleri, aylıklarından kesilmek suretiyle tahsil edilir. Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş veya bildirilmiş süreler bu Kanuna göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısına ilave edilmez, 31. ve 36. madde hükümlerine göre toptan ödeme yapılmaz.

Bu hükme göre, 5510 sayılı Kanun yürürlüğe girdikten sonra ilk defa sigortalı olan kişilere yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız olarak tarımsal faaliyette bulunanlar (5510 s.K. m.4/1/b/4) hariç olmak üzere anılan Kanuna veya yabancı bir ülke mevzuatına tabi olarak çalışmaya başlayanların yaşlılık aylıkları kesilecek ve bunlardan kısa ve uzun vadeli sigortalar⁸⁸ ile genel sağlık sigortası primi alınacaktır. Kanunun 5754 sayılı Kanunla değişik şeklinde de, yabancı bir ülke mevzuatına tabi olarak ikamete dayalı sosyal yardım almaya başlayanların da aylıklarının kesilmesine yer verilmemiştir. Ayrıca Kanunda, tasarıdan farklı olarak tarımsal faaliyette bulunanların yeniden çalışmaya başlaması durumunda aylıklarının kesilmemesi öngörülmüştür. Yeniden çalıştığı için yaşlılık aylığı kesilenlerin, işten ayrılarak veya işyerini kapatarak tekrar yaşlılık aylığı bağlanması için yazılı istekte bulunması ya da emekliye ayrılması veya sevk edilmesi durumunda, yazılı istek tarihini veya görevinden ayrıldığı tarihi takip eden ödeme döneminden itibaren yeniden yaşlılık aylığı hesaplanarak bağlanacaktır.

5510 sayılı Kanunun 5754 sayılı Kanunla değişik 30. maddesinin 3. fıkrası, 25.10.2007 tarihli tasarıda olduğu gibi 4/b'liler (eski Bağ-Kur'lular) hariç sosyal 88 Kamuoyunda İstihdam Paketi olarak bilinen, 15.5.2008 tarihinde kabul edilen 5763 sayılı İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin 1. fıkrasına (t) bendi eklenmiştir. Buna göre, 5510 sayılı Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinden 81. maddenin 1. fıkrasının (a) bendine göre kesilen malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin işveren hissesinin 5 puanlık kısmına isabet eden tutarı Hazine tarafından karşılanacaktır. Ancak bu hüküm Kamu idareleri işyerleri ile bu Kanuna göre sosyal güvenlik destek primine tabi çalışanlar ve yurt dışında çalışan sigortalılar hakkında uygulanmayacaktır. Diğer bir ifadeyle, 5510 sayılı Kanuna eklenen bu düzenlemeyle özel sektör işverenleri üzerindeki istihdam yükü aktif çalışan sigortalılar bakımından azaltılarken, sosyal güvenlik destek primi ödeyen sigortalılar kapsam dışı bırakılmışlardır.

güvenlik destek primi uygulamasını kaldırmıştır⁸⁹. Diğer bir ifadeyle, anılan Kanu-

89 5510 sayılı Kanuna 5754 sayılı Kanunla eklenen geçici 14. madde sosyal güvenlik destek primine ilişkin geçiş hükümlerini düzenlemiştir. Anılan maddeye göre, Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi veya sigortalı olanlar, vazife malullüğü, malullük ve yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlar ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler hakkında sosyal güvenlik destek primine tabi olma bakımından bu Kanunla yürürlükten kaldırılan ilgili Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edilir. Ancak;

a) Bu Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışanlar için sosyal güvenlik destek primi oranı 80. maddeye göre tespit edilen prime esas kazançlar üzerinden 81. maddenin 1. fıkrasının (c) bendinde belirtilen prim oranına (%1 ila %6,5), % 30 oranının eklenmesi suretiyle bulunan toplamdır. % 30 oranının dörtte biri sigortalı, dörtte üçü işveren hissesidir. Bu kapsamda sayılan kişilerden sosyal güvenlik destek primine tabi olanların prim ödeme yükümlüsü bunların işverenleridir. Bunlar hakkında sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanır.

b) Bu Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılanlardan, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından alınacak belgelerle doğrulamak kaydıyla faaliyette bulunulmadığına ilişkin süreler hariç olmak üzere çalışılan süreleri için, sosyal güvenlik destek primi oranı olarak bu Kanunun 30. maddesinin 3. fıkrasının (b) bendinde belirtilen hükümler uygulanır. Bu oran, bu maddenin yürürlüğe girdiği yılda % 12 olarak, takip eden her yılın Ocak ayında bir puan artırılarak uygulanır. Ancak bu oran % 15'i geçemez.

c) Harp malulleri ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanuna göre aylıkları hesaplanarak ödenen veya asayiş ve güvenliğin sağlanması ile ilgili Kanunlara göre vazife malullüğü aylığı almakta iken; bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla çalışmaya devam edenler ile sonradan bu Kanuna tabi çalışmaya başlayacaklar için sosyal güvenlik destek primi uygulanmaksızın bu Kanunun 5. maddesinin (c) bendi hükümleri uygulanır.

d) 5434 sayılı Kanuna göre vazife malullüğü aylığı almakta iken bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla bu Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (a) ve (b) bendi kapsamında çalışmaya devam edenler hakkında, bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir ay içinde yazılı talepleri doğrultusunda bu Kanunun iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri ve uzun vadeli sigorta kolları veya sosyal güvenlik destek primine ait hükümler uygulanır. Bunlardan uzun vadeli sigorta primi ödeyenlerin belirtilen süre içinde yazılı talepte bulunmamaları halinde ayrıca iş kazası meslek hastalığı hükümleri uygulanır, sosyal güvenlik destek primi kesilmez. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi olup, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre vazife malullüğü aylığı bağlananlardan bu Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (a) ve (b) bendi kapsamında çalışmaya başlayanlar hakkında da yazılı talepleri doğrultusunda işlem yapılır. Bu bent kapsamında olanlardan ayrıca genel sağlık sigortası primi alınmaz. 3713 sayılı Kanuna göre vazife malullüğü aylığı almakta olanlar, sınıf veya görev değiştirerek çalışmaya devam eden iştirakçiler ile aynı Kanun kapsamına giren olaylar sebebiyle vazife malullüğü aylığı alan ve bu Kanunun 4. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi kapsamında çalışan veya

nun yürürlüğe girdiği tarihten sonra ilk defa sigortalı olan kişilerden yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra 4/a kapsamında çalışmaya başlayanların aylıkları kesilecektir. Bunların sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle hem aylıklarını almaya devam etmeleri, hem de çalışmalarını mümkün değildir.

4/b'lilerin (bağımsız çalışanların) ödemek durumunda oldukları sosyal güvenlik destek primi oranı % 15'tir. Bunlardan tarımda bağımsız çalışanlar hariç yaşlılık aylıkları üzerinden %15 oranında prim kesilecektir. Sigortalının ödemesi gereken sosyal güvenlik destek primi oranınının 5510 sayılı Kanunun ilk şeklinde düzenlenen prime esas kazanç üzerinden %33,5 ile %39 arasında bir orandan alınması yerine Anayasa Mahkemesinin iptal kararı da göz önünde bulundurularak yaşlılık aylığı üzerinden %15 oranında alınması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

5510 sayılı Kanunun, 5754 sayılı Kanunla değişik 30. maddesinin 5. fıkrasına göre, "4. maddenin 1. fıkrasının (b) bendine tabi faaliyete başladığı için üçüncü fıkranın (a) bendine göre yaşlılık aylığı kesilenler, 4. maddenin 1. fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalılıkları devam ettiği süre içinde bu maddenin üçüncü fıkrasının (b) bendi hükümlerinin uygulanmasını; (b) bendi hükümlerine göre sosyal güvenlik destek primine tabi olanlar ise haklarında üçüncü fıkranın (a) bendi hükümlerinin uygulanmasını isteyebilirler". Bu hükme hem tasarıda hem de daha önce yürürlükte bulunan kanunlarda yer verilmiştir.

6. Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödenmesinin Gerekçeleri

Sosyal güvenlik destek primi ödenmesinin temel gerekçelerinden biri, emekli aylığı alırken sigortalı olarak çalışmaya olanak sağlamasıdır. Teorik olarak, yaşlanma nedeniyle iş göremez duruma gelen ve bu nedenle gelir kaybına uğrayan sigortalılara yaşlılık aylığı bağlanmaktadır. Diğer bir ifade ile kural olarak sigortalıya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için çalışmasına son vermiş ve gelir kaybına uğramış olması gerekmektedir. Sigortalının yeniden çalışmaya başlaması durumunda emekli aylığı kesilmektedir. Ancak bazı ülkelerde kişiler çalışmaya devam etseler bile emekli aylıklarını almaya devam etmektedirler. Türkiye'de ise bir orta yol tercih edilerek emeklilerin yeniden çalışması durumunda kural olarak emekli

daha sonra çalışmaya başlayan er ve erbaşların, bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra müracaat tarihlerini takip eden aybaşından itibaren bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre görevlerinden ayrılmasına gerek kalmaksızın alınacak emekliye sevk onayına istinaden vazife malullüğü aylıkları bağlanarak ödenir. Bu kapsamda olup da görevlerinden emekliye ayrılanlar hakkında, bu Kanunla yürürlükten kaldırılan hükümleri de dahil 5434 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

aylıklarının kesilmesi öngörülmüş, sadece sosyal güvenlik destek primi ödeyenlerin emekli aylıklarını alarak yeniden çalışmasına olanak verilmiştir⁹⁰. Bu sayede ülkemizde sosyal güvenlik destek priminin uygulanmasıyla birlikte sigortalının aylığının kesilmesine gerek kalmadan yeniden çalışabilme olanağı sağlanmıştır.

Sosyal güvenlik destek primi ödenmesinin bir diğer gerekçesi, emeklilerin kayıt içinde çalışmasını sağlamasıdır. 20.10.1992 tarihinde 3774 sayılı Kanunla emeklilik için yaş sınırları kaldırılmasıyla ortaya çıkan genç emekliler hem emekli aylıklarını almışlar hem de Kanuna aykırı olmasına rağmen yeniden çalışmaya başlamışlardır. O yıllarda sosyal güvenlik destek primi uygulaması olmadığından sigortasız olarak kayıt dışı çalışan bu kişiler normal çalışanlara göre daha düşük ücreti kabul ederek kanun dışı bir durumun ortaya çıkmasına neden olmuşlardır. Kanunda sosyal güvenlik destek primine yer verilmesiyle birlikte kanun dışı bu yapı, hukuki bir temele oturtulmuştur⁹¹.

Genç işsizlere istihdam yaratılması da sosyal güvenlik destek primi ödenmesinin gerekçelerinden biridir. Zira sosyal güvenlik destek primine ilişkin düzenlemelerin getiriliş amaçları arasında yaşlılık aylığı alanların yeniden çalışmaya başlamasının bir ölçüde engellenerek genç işsizlere istihdam sağlanması da vardır. Günümüzde 3774 sayılı Kanunun etkisiyle sayıları artan genç emekliler, emekli olduktan sonra da geçim sıkıntısı yaşamamak için yeniden çalışmaya başlamışlar ve bu durum da hayatında ilk defa bir işte çalışacaklar açısından istihdamı daraltıcı bir etki yaratmıştır. Bunda işverenlerin işgücü maliyeti düşük genç emeklileri tercih etmesinin etkisi olmuştur. Bu bakımdan yeniden çalışmaya başlayanlardan sosyal güvenlik destek primi adı altında bir prim alınarak emeklilerin istihdam edilmelerinde caydırıcı bir etki yaratılmak istenmiştir⁹². Ancak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın verilerine göre yaklaşık 1.500.000 emekli çalışanın bulunduğu; SSK açısından %30'luk bir sosyal güvenlik destek primi nedeniyle bunlardan yaklaşık 150.000 kadarının sosyal güvenlik destek primi ödediği tespit edilmiştir. Bu da istihdamın kayıt dışına çıktığını göstermektedir⁹³.

Sosyal güvenlik destek primi ödenmesinin bir diğer gerekçesi, sosyal güvenliğin finansmanına katkı sağlamaktır. Bazı sigortalılar (Eski Bağ-Kur'lular)

90 Dilik, s.90; Ocak, "Sosyal Güvenlik Destek Primi", http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_241.htm.

91 Güçlü, s.106; Ocak, "Sosyal Güvenlik Destek Primi", http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_241.htm.

92 Güzel-Caniklioğlu, s.507; Başterzi, "Türk Emeklilik Sisteminde Reform", s.194; Güzel-Ocak, s.154 .

93 Fatma Başterzi, s.346.

açısından ödenen primlerin herhangi bir karşılığı olmamasına rağmen, devlet yeniden çalışma izninin karşılığında finansmana katkı olarak sosyal güvenlik destek primini öngörmüştür⁹⁴. Sosyal güvenlik sisteminin içinde bulunduğu ekonomik kriz göz önünde bulundurulduğunda yeniden çalışmanın karşılığında belirli ölçüler içinde kalmak koşuluyla emeklilerin finansmana katılmalarını makul görmek gerekmektedir. Ancak bu karşılıksız olarak yapılan katkının makul bir düzeyi aşması da hakkaniyete uygun düşmemektedir.

Sosyal güvenlik destek primi ödenmesinin bir diğer gerekçesi de ödenen primin sigortadan yapılacak yardımların karşılığı olmasıdır. Primli rejimde, nimet-külfet dengesi olarak da adlandırılan ilkeye göre, sigortalıya, sosyal bir riskle karşılaşması durumunda ödediği primlerin karşılığı olarak yardım (aylıklar, sağlık yardımları) yapılmaktadır. Yani ödenen primlerle sağlanan yardımlar arasında bir denge gözetilmektedir. Diğer bir ifade ile sigortalının yardım görebilmesi için birtakım külfetlere katlanması gerekmektedir⁹⁵. Örneğin, 506 sayılı Kanun döneminde iş kazası ve meslek hastalıkları sigortasının karşılığı olarak sosyal güvenlik destek primi kesilmiştir.

Sonuç ve Değerlendirme

5510 sayılı Kanunda öngörülen sosyal güvenlik destek primine ilişkin olumlu ve olumsuz eleştirileri, çalışan tüm gruplar açısından tümüyle haklı veya haksız kabul etmek doğru olmaz. Her ne kadar, 5502 sayılı Kanunla Sosyal Sigortalar Kurumu, Bağ-Kur ve TC Emekli Sandığı Sosyal Güvenlik Kurumuna devredilerek tek bir çatı altında toplanmış ve 5510 sayılı Kanunla da bu Kurumlara tabi sigortalıları için tek bir standart getirilmeye çalışılmış olsa da, anılan Kanunda sigortalı olarak sayılan grupların, yani 4/a'lılar (eski SSK'lılar), 4/b'liler (eski Bağ-Kur'lular) ve 4/c' lilerin (eski TC Emekli Sandığı mensupları) hukuksal konumları birbirinden farklı olduğundan tüm bu gruplar için tek bir değerlendirme yapmak doğru olmaz. Bu bakımdan bunların her birini ayrı ayrı ele almak daha doğru olacaktır.

Sigortalılar arasındaki uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmak veya azaltmak sosyal güvenliğin temel ilkelerinden biridir. Ancak farklı konumda bulunanlara eşit işlem yapmak çoğu kez eşitsizliğe neden olmaktadır. Dolayısıyla 5510 sayılı Kanun kapsamında sosyal güvenlik destek primi uygulaması için tek çatı veya tek standarttan söz etmek mümkün değildir. Zira halen sosyal güvenlik destek

94Güzel-Caniklioğlu, s.506.

95 Ocak, "Sosyal Güvenlik Destek Primi", http://www.turkhukusitesi.com/makale_241.htm; Güzel-Caniklioğlu, s.506; Güçlü, s.106.

primi eski SSK'lılar ve eski Bağ-Kur'lulara uygulanmakta, ancak eski TC Emekli Sandığı iştirakçilerine uygulanmamaktadır.

Sosyal güvenlik destek primi, 5510 sayılı Kanunun ilk şeklinde de 4/a'lılar ve 4/b'liler için öngörülmüş; 4/c'liler ise 5335 sayılı Kanunun 30. maddesi ile kapsam dışı bırakılmıştır. 5510 sayılı Kanunda 5754 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra sosyal güvenlik destek primi sadece 4/b'liler için öngörülmüş, 4/a'lılar da kapsam dışı bırakılmıştır. Buna gerekçe olarak yaş sınırının 65'e çıkarılması ve bu yaştan sonra yeniden çalışmanın mümkün olmayacağı gösterilmiştir. Yani, yeni Kanun döneminde sigortalıların yaşlılık aylığı almaya başladıkten sonra 4/a kapsamında yeniden işçi olarak çalışma olanağı ortadan kaldırılmıştır. 4/a'lılar için sadece geçiş hükümleri kapsamındaki olanlar bakımından sosyal güvenlik destek primi uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

5510 sayılı Kanunun ilk şeklinde, 4/a maddesi kapsamındaki sigortalılar için anılan Kanunun 5/d maddesi uyarınca iş kazası ve meslek hastalığı riskine karşı güvence sağlanması nedeniyle sosyal güvenlik destek primi ödenmesi öngörülmüştür. Nimet-külfet dengesinin bir gereğı olarak bu prim ödenmektedir. Bununla birlikte prim oranı oldukça yüksek belirlenmiştir. 5510 sayılı Kanunun ilk şeklinde %33,5 ile %39 (%14 işçi, %19,5 ile %25 işveren) arasında olacak şekilde bir prim oranı öngörülmüştü. Oysa, 506 sayılı Kanun döneminde prime esas kazancın %30'u oranındaki sosyal güvenlik destek primi (%7,5'i işçi, %22,5'i işveren) bile yüksek bulunarak eleştirilmekteyken, 5510 sayılı Kanunun böylesine yüksek bir oran öngörmüş olması kamuoyunda eleştiri konusu olmuştur. Zira iş kazası ve meslek hastalığı sigortası primi tamamı işveren tarafından ödenmek üzere %1 ile %6,5 arasında işin tehlike sınıf ve derecesine göre değişen bir oranda belirlenmiştir. Dolayısıyla sosyal güvenlik destek priminin bu oran kadar olması beklenirdi. Ancak sosyal güvenlik destek priminin genç işsizlere istihdam sağlama, genç emeklilerin yeniden çalışma hayatına girmesini sınırlandırma ve sosyal güvenliğin finansmanına katkı sağlama işlevleri göz önünde bulundurulduğunda prim oranının bu orandan biraz daha yüksek olması da mümkündür.

5510 sayılı Kanunun ilk şeklinde oranı yüksek olmakla birlikte, sosyal güvenlik destek primi uygulamasına yer verilmiştir. Oysa anılan Kanunun 5754 sayılı Kanunla değiştirildikten sonraki şeklinde bu Kanuna tabi olarak yaşlılık aylığı bağlananların 4/a kapsamında sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle yeniden çalışma olanağı ortadan kaldırılmıştır. Yani yeni Kanun döneminde emeklilerin işçi statüsünde sosyal güvenlik destek primi ödemek suretiyle çalışmalarını mümkün olmayacaktır. Bu değişiklik kanaatimizce 4/a'lılar açısından sorunların

ileride daha da büyümesine neden olacaktır.

Burada şunu da hatırlatmalıyız ki, Türk sosyal güvenlik sisteminde pasif sigortalılar hastalık sigortasından prim ödemededen yararlanmaktadırlar. Bu sigortalılar, sağlık sigortasından sadece aktif sigortalılık döneminde ödedikleri primler nedeniyle yararlanmaktadırlar. Benzer bir durum analık sigortası için de geçerlidir. Yani pasif sigortalılık döneminde sigortalılara sağlanan yardımlar karşılıksız olarak sunulmakta, bu da sosyal güvenlik sisteminin finansmanını olumsuz etkilemektedir. Son yıllarda sağlık teknolojisindeki gelişmeler nedeniyle sağlık hizmetlerinin maliyetinin yükselmesi ve sağlık harcamalarının katlanarak artması, sigortalıların da harcamalara katılmasını zorunlu hale getirmiştir. İşte, sosyal güvenlik destek priminin oranı belirlenirken, Bağ-Kur'un kuruluş yıllarında uygulandığı gibi pasif sigortalılardan da sağlık sigortası primi kesilmesi gibi bir uygulama düşünülebilir. Bu sayede emeklilere sunulan sağlık yardımlarının karşılığının olmadığı yönünde yıllardır ileri sürülen eleştirilerin de önü kesilmiş olur. Bu bağlamda, 4/a'luların yeniden sosyal güvenlik destek primi uygulaması kapsamına alınması ve bunlar için sosyal güvenlik destek primi oranının iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analığı da kapsayacak şekilde kısa vadeli sigorta kolları primi (%1-%6,5) ile genel sağlık sigortası priminin (%12,5) toplamından, yani %13,5 ile %19 arasında değişen bir toplandan oluşması isabetli olacaktır. Bu sayede hem geçmiş dönemlerde sosyal güvenlik destek primi oranının yüksek olduğuna yönelik eleştiriler, hem de yapılan yardımların karşılığının bulunmadığı yönündeki eleştiriler de ortadan kaldırılacak ve alınan primlerin karşılığı da tam olarak verilmiş olacaktır. 4/a'luların sosyal güvenlik destek primi kapsamı dışında bırakılması veya sosyal güvenlik destek primi oranının belirttiğimiz orandan fazla olması bu kişilerin kayıt dışına çıkmasına sebep olacaktır. Halen 506 sayılı Kanuna göre %30 oranında alınan sosyal güvenlik destek primi nedeniyle birçok emekli zaten kayıt dışı çalışmaya devam etmektedir.

5510 sayılı Kanuna 5754 sayılı Kanunla eklenen geçici 14. maddenin 1. fıkrasının (a) bendine göre, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi veya sigortalı olanlar, vazife malullüğü, malullük ve yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlar ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler hakkında sosyal güvenlik destek primine tabi olma bakımından 5510 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırdığı 506 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edileceği belirtilmiştir. Eski Kanuna tabi olanlara bu hakkın tanınması olumlu olmakla birlikte, bunlardan kesilmesi gereken sosyal güvenlik destek primi oranı 506 sayılı Kanun döneminden daha yüksek

belirlenmiştir. Zira bunlardan, prime esas kazançlar üzerinden kısa vadeli sigorta primine (%1 ila %6,5) ek olarak %30 oranında prim alınacaktır. Yani bu kişiler toplam %31 ila %36,5 arasında bir oranda sosyal güvenlik destek primi ödeyeceklerdir. Bu değişikliğin olumlu olduğunu söyleyebilmek ise mümkün değildir.

5510 sayılı Kanunun ilk şeklinde sosyal güvenlik destek primi oranının kısa vadeli sigorta kolları, uzun vadeli sigorta kolları ve genel sağlık sigortası primlerinin toplamı olan %33,5 ila %39 arasında bir oran olarak öngörülmüş olduğunu yukarıda belirtmiştik. Anayasa Mahkemesi 4/b'liler bakımından sosyal güvenlik destek prim oranını nimet-külfet dengesine uygun olmadığı ve tamamının sigortalı tarafından ödendiği düşüncesiyle makul ve ölçülü bulmamış ve iptal etmiştir. 5510 sayılı Kanunda Yapılması Düşünülen Değişikliklere İlişkin Tasarı Taslağına göre, kamuoyundan gelen tepkiler de dikkate alınarak sosyal güvenlik destek primi oranı düşürülmüştür. Bu düzenlemeye göre, 55 yaş ve daha küçük olan sigortalılardan %16 oranında sosyal güvenlik destek primi ve %1 ila %6,5 arasında olmak üzere kısa vadeli sigorta primi; 56 yaş ve daha büyük olan sigortalılardan da %14 oranında sosyal güvenlik destek primi ve %1 ila %6,5 arasında olmak üzere kısa vadeli sigorta primi kesilmesi öngörülmüştür. Daha sonra 5510 sayılı Kanunda 5754 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle yaş koşulu ayrımı yapılmaksızın tüm 4/b'lilerden %15 oranında sosyal güvenlik destek primi kesilmesi hüküm altına alınmıştır. Bu oran makul bir orandır. Ancak son düzenlemeyle 5510 sayılı Kanunun 5/d maddesi yürürlükten kaldırıldığı için bu primin neye karşılık alındığı belirsiz kalmıştır. Anlaşılan odur ki, bu prim herhangi bir sosyal riskin karşılığı olarak değil, sosyal güvenliğin finansmanına katkı olarak alınacaktır. Zaten 5510 sayılı Kanunun 30. maddesinin değişik 3. fıkrasının (b) bendinde sosyal güvenlik destek primi ödeyenlerden kısa vadeli sigorta primi alınmayacağı açıkça belirtilmiştir. Kanaatimize göre, yeni sosyal güvenlik destek primi oranı belirlenirken dikkat edilmesi gereken husus ödenen primin karşılığının alınması olmalıdır. 4/b'liler bakımından sosyal güvenlik destek primi oranı, kısa vadeli sigorta kolları primi (%1-%6,5) ile genel sağlık sigortası priminin (%12,5) toplamı kadar, yani %13,5 ila %19 arasında değişen oranda olmalı ve bu risklere karşı da güvence sağlanmalıdır. Ancak şunu da hatırlatmalıyız ki, emekli 4/b'liler de emekli 4/a'lılar gibi genel sağlık sigortasından prim ödemediği yararlanmaktadırlar.

Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra emekli 4/b'lilerin sosyal güvenlik destek priminin azaltılması olumlu bir gelişmedir. Aksi bir durumda, karşılığı alınmadan yüksek oranlarda ödenen sosyal güvenlik destek primi, kendileri bizzat işveren konumunda olup istihdam yaratan 4/b'lilerin kayıt dışına çıkmasına neden olacaktır.

5510 sayılı Kanuna 5754 sayılı Kanunla eklenen geçici 14. maddenin 1. fıkrasının (b) bendine göre, 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce iştirakçi veya sigortalı olanlar, vazife malullüğü, malullük ve yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlar ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler hakkında sosyal güvenlik destek primine tabi olma bakımından 5510 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırdığı 1479 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edileceği belirtilmiştir. Bunlara da %12'den kademeli olarak %15'e yükselen bir oranda sosyal güvenlik destek primi uygulanması yerinde bir değişiklik olmamıştır. Zira son düzenlemeyle sosyal güvenlik destek primi oranı 1479 sayılı Kanun dönemine göre artırılmıştır.

5510 sayılı Kanunun 4/c maddesi kapsamındaki sigortalılar açısından konuya baktığımızda sosyal güvenlik destek primi bu gruba uygulanmamaktadır. 5335 sayılı Kanunun 30. maddesi ile emeklilerin kamuda çalışması ciddi şekilde sınırlandırılmış, sadece istisnai olarak bazı görevlere emeklilerin yeniden girebileceği düzenlenmiştir. Kamudaki bu istisnai görevlerde çalışanlar ise sosyal güvenlik destek primi kapsamı dışında tutulmuşlardır. Bunlar herhangi bir prim ödemeksizin hem emekli aylıklarını, hem de görev aylıklarını almaya devam edebileceklerdir.

Sonuç olarak, 4447 sayılı Kanun ve 5510 sayılı Kanunla emeklilik yaş sınırlarının yükseltilmesi sonucunda önümüzdeki yıllarda genç emeklilik gibi bir sorunla karşılaşmayacaktır. Dolayısıyla sosyal güvenlik destek primi uygulamasının öncelikli gerekçesi genç işsizlere istihdam yaratmak olmayacak ve genç emeklilerin çalışmasına engel olacağı düşünülen yüksek oranlarda sosyal güvenlik destek primine ihtiyaç duyulmayacaktır. Böyle bir ortamda sosyal güvenlik destek primi oranının belirlenmesindeki temel kriterler ödenen primin karşılığının alınması, yani nimet-külfet dengesi ve sosyal güvenliğin finansmanına katkı olacaktır. Bu kriterler göz önünde bulundurulduğunda sosyal güvenlik destek priminin oranı kendiliğinden ortaya çıkacaktır.

Burada son olarak şunu da belirtelim ki, yoksulluğa ve düşük emekli aylıklarına bir çözüm bulunamadığı sürece emeklilerin yeniden çalışması ve bu çalışmaya bağlı sorunların yaşanması kaçınılmaz olacaktır. Ancak, emekli aylıkları iyileştirilebilirse, bu durumda en azından başkasına bağımlı olarak çalışanların (4/a'lılar ve 4/c'liler) geçinebilmek için yeniden çalışmak zorunluluğu ortadan kalkacaktır.

Kaynakça

- Akcan Derda, Anayasa Mahkemesinin Sosyal Güvenlik Reform Yasasını İptalinden Sonra Sosyal Güvenlik Destek Priminin Bağ-Kur, SSK ve Emekli Sandığı Mevzuatlarında Uygulaması Nasıl Oldu?”, E-Yaklaşım, Mayıs 2007, S:46 <http://www.yalasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007059282.htm>.
- Akçomak İsmail - Belli A. Nadir, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu ve İlgili Kanunlar, Ankara, 1982.
- Akçomak İsmail, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu, Ankara, 1989.
- Akın Levent, Bağ-Kur Sigorta Yardımları, İstanbul, 1996.
- Alper Yusuf, Türkiye’de Sosyal Güvenlik Sosyal Sigortalar, İstanbul, 2003.
- Altan Ömer Zühtü vd. İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, TC Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1694, Eskişehir, 2007.
- Araslı Utkan, Sosyal Güvenlik ve Sosyal Sigortalar, C.1, Ankara, 2002.
- Aslanköylü Resul, Sosyal Sigortalar Kanunu ve Yorumu, C.1, Ankara, 2004.
- Bağ-Kur 1479, 2926, 2108, 3201, 2829 Sayılı Kanunlar, Bağ-Kur Yayın No:8903, Ankara, 1989.
- Banger Gürol, “Sosyal Güvenliğin Yeniden Yapılanma Sürecinde SSK’nın Temel Sorunları ve Uygulama Reformları”, İşveren Dergisi, Mayıs 2003 http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=715&id=43.
- Başaran Ayhan, Sigortalılar İçin Yaşlılık, Malullük, Ölüm Aylığı Kılavuzu, Ankara, 1986.
- Başterzi Fatma, “Türk Emeklilik Sisteminde Reform”, Mercek, Temmuz 2006, Y.11, S.43.
- Başterzi Fatma, Yaşlılık Sigortası, TİSK: 275, Ankara, 2007.
- Bilgi Edinme yasası çerçevesinde TC Emekli Sandığına 15.05.2007 tarihinde yapılan e-posta başvurusuna verilen yazılı cevap. (Sayı: B.07.1.EMS.0.10.08.01/70.557.150 007).
- Bilgili Özkan, Sosyal Güvenlik Kılavuzu, İzmir, 2006.
- Canbolat Talat, Sosyal Güvenlik Prim Alacaklarının Yeniden Yapılandırılmasına İlişkin 5458 Sayılı Kanunun Uygulaması Üzerine Bir Değerlendirme”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, Ekim-Kasım-Aralık 2006, S:12.
- Caniklioğlu Nurşen, “Yaşlılık Sigortasının Yeniden Yapılandırılmasının Esasları”, Sosyal Güvenliğin Yeniden Yapılandırılması Semineri, TİSK Yayını: 284, Ankara, 2007.
- Çağlar Ziya, Bağ-Kur Mevzuatı ve İlgili Kanunlar, Ankara, 1986.
- Çakmak İhsan, Bağ-Kur Kanunu, Ankara, 2004.
- Çenberci Mustafa - Uygur Turgut, Bağ-Kur Kanunu Şerhi, Ankara, 1979.
- Damar Emrullah, Emekli Sandığı Mevzuatı, Eskişehir, 1987.
- Demir Vakkas, “Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı ve Hükümetin Sosyal Güvenlik Reformunu 6 Ay Ertelemesinden Sonra Sosyal Güvenlik Destek Primi Serbest Çalışanlar İçin Nasıl Uygulanacaktır?”, Yaklaşım Dergisi, Ocak 2007, S:169 <http://www.yalasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2007018828.htm>.

Demircioğlu Murat, Sorularla Bağ-Kur Rehberi, İTO Yayını:2000-16, İstanbul, 2000.

Dilik Sait, Sosyal Güvenlik, Ankara, 1991.

Ergin Hediye, “5510 sayılı Yasanın Geçici Hükümlerine İlişkin Bir İnceleme”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, S:13, Ocak-Şubat-Mart 2007.

Gerek Nüvit-Oral A. İlhan, Sosyal Güvenlik Hukuku, Eskişehir, 2004.

Güçlü Fırat Coşkun, “Emeklilerin Yeniden Çalışmaya Başlaması ve Sosyal Güvenlik Destek Primi”, Mali Pusula, Y:3, S:30, Haziran 2007.

Güzel Ali- Okur A.Rıza- Caniklioğlu Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, İstanbul, 2008.

Güzel Ali - Caniklioğlu Nurşen, “Bağ-Kur Yasasına Göre Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödeme Yükümlülüğü Yarattığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, S:2, Nisan-Mayıs-Haziran 2004.

Güzel Ali - Ocak Saim, “5510 sayılı Yasa İle İşverene Getirilen Ek Sosyal Sigorta Yükümlülükleri”, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi, S:13, Ocak-Şubat-Mart 2007.

<http://www.bagkur.gov.tr/sigorta/sgdp/shtml>.

http://www.emekli.gov.tr/sgk/rehberssk_isci.htm 4.4.2007.

<http://www.muhasibe.tr.com/yazarlarimiz/erkan/013/EMEKLİ OLMAK SUÇ MU?>

<http://www.tisk.org.tr/yazdir.asp?id=2253> 7.8.2007.

<http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>.

Kaynak Zeki, Sosyal Güvenlik Sistemimizde Sosyal Sigorta ve Genel Sağlık Sigortası, Ankara, 2006.

Kurt Resul, “Sosyal Güvenlik Reform Kanunlarının Çalışanlara Etkileri”, Mercek, Temmuz 2006, Y.11, S.43.

Kurt Resul - Fırat Hüseyin, Sosyal Güvenlik Rehberi, İstanbul, 2005.

Kuruca Mustafa, Tüm Yönleriyle Emeklilik, Ankara, 2004.

Ocak Tuba, “Sosyal Güvenlik Destek Primi”, http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_241.htm.

Okur A.Rıza - Ergin Hediye, “Tek Çatı Tek Yasadan, Tek Çatı Çok Yasaya”, İşveren Dergisi, Aralık 2006, C. 45, S.3.

Okur A.Rıza, “Sosyal Güvenlik Reformu: Uzun Dönemli Sigorta Dalları”, Çalışma ve Toplum, 2006/1, S.8.

Özcan Sezgin, “Emekli Olan Şirket Ortamları Sosyal Güvenlik Destek Primi Ödeyecek Mi Ödemeyecek Mi?”, Yaklaşım Dergisi, Aralık 2003, Sayı:132 <http://yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2003124036.htm>.

Özcan Sezgin, “SSK Emeklilerinin Ücretli Olarak Çalışması-I”, Finansal Forum, 21.08.2002, [http://www.turmob.org.tr/turmob/basin/21_08_2002\(2\).htm](http://www.turmob.org.tr/turmob/basin/21_08_2002(2).htm).

Süngü Yakup, “Anayasa Mahkemesinin Kararı: Çalışan Emekliler de Eşit Değil”, Yaklaşım Dergisi, Şubat 2007.

Şakar Müjdat, Sosyal Sigortalar Uygulaması, İstanbul, 2004.

- Şakar Müjdat, “SSK’lıların Adı ‘4/a’lı Oldu”, Mercek, Temmuz 2006, Y.11, S.43.
- TC Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü, Tahsisler Dairesi Başkanlığı Görevde Yükselme Eğitimi Ders Notu, Ankara, Şubat 2004.
- Tuncay A.Can - Ekmekçi Ömer, Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları, İstanbul, 2008.
- Tunçomağ Kenan, Sosyal Güvenlik Kavramı ve Sosyal Sigortalar, 2. Baskı, İstanbul, 1982.
- Yalçinkaya Orhan, Bağ-Kur Kanunu, Ankara, 1992.
- Yılmaz Cafer, “Bağ-Kur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, Yaklaşım Dergisi, Eylül 2005, S:153, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005096921.htm>.
- Yılmaz Cafer, “Memur Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Ekim 2005, S:27, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005107076.htm>.
- Yılmaz Cafer, “SSK Emeklilerinin Yeniden Çalışmaya Başlaması”, E-Yaklaşım, Kasım 2005, S:28, <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/2005117375.htm>.

